

BIULETYN INFORMACYJNY NR 7/M
OKRĘGOWEJ KOMISJI EGZAMINACYJNEJ

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie: Al. F. Focha 39, 30–119 Kraków
tel. (012) 61 81 201, 202, 203 fax: (012) 61 81 200, e-mail: oke@oke.krakow.pl www.oke.krakow.pl

RAPORT Z EGZAMINU MATURALNEGO

SESJA WIOSENNA 2005

GEOGRAFIA

KRAKÓW 2005

Spis treści

Wstęp	3
I. Ogólne informacje o egzaminie maturalnym z geografii	5
1. Opis populacji uczniów i szkół	5
2. Opis arkuszy egzaminacyjnych	5
3. Organizacja oceniania prac uczniowskich	13
4. Wyniki egzaminu maturalnego z geografii na poziomie podstawowym	15
5. Wyniki egzaminu maturalnego z geografii na poziomie rozszerzonym	19
6. Podsumowanie	23
II. Szczegółowa analiza wybranych zadań i odpowiedzi zdających	26
1. Poziom podstawowy	26
2. Poziom rozszerzony	43

Arkusze egzaminacyjne zastosowane w maju 2005 r. oraz modele oceniania prac egzaminacyjnych dostępne są na stronie www.oke.krakow.pl

Opracowanie: *Wiesław Srokosz, Maria Krystyna Szmigel*

Obliczenia statystyczne wyników: *Anna Rappe*

© Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

ISSN 1643-2428

Wstęp

W maju 2005 r. po raz pierwszy „Nowa Matura” stała się egzaminem powszechnym dla absolwentów liceów ogólnokształcących i profilowanych. W całej Polsce egzamin z geografii został przeprowadzony w jednym dniu - 16 maja, niezależnie od tego czy był to przedmiot wybierany przez uczniów w części obowiązkowej czy jako przedmiot dodatkowy. Zdający wybierający geografię jako przedmiot obowiązkowy mieli możliwość zdawania jej na poziomie podstawowym lub rozszerzonym. Geografia po matematyce była najczęściej wybieranym przedmiotem maturalnym w części obowiązkowej egzaminu. Arkusze egzaminacyjne dostarczone zostały do szkół przez Centralną Komisję Egzaminacyjną a prace zdających oceniali zewnętrzni egzaminatorzy Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

Opracowanie kierujemy do różnych odbiorców. W zależności od zainteresowań mogą oni wykorzystywać go w różny sposób np. analizując tekst w całości lub wybrać poszczególne rozdziały. Rozdziały 1-3 pierwszej części opracowania będą zapewne bardziej przydatne dla administracji oświatowej a trzy kolejne bardziej zainteresują egzaminatorów, którzy oceniali w tym roku prace uczniowskie lub zamierzają podjąć taką pracę w przyszłym roku.

Nauczycielom szczególnie polecamy część II opracowania, w której zamieszczono analizę zadań i wybranych odpowiedzi zdających, wskazując najczęściej występujące błędy i trudności w rozwiązywaniu zadań. Uwagi te będą mogli wykorzystać przygotowując uczniów do kolejnych sesji egzaminacyjnych.

Dziękuję koordynatorom, przewodniczącym zespołów, egzaminatorom oraz wszystkim, którzy przyczynili się do sprawnego ocenienia prace tegorocznych maturzystów.

Egzamin wykazał duże zainteresowanie geografią, jako przedmiotem maturalnym. Po matematyce była drugim przedmiotem najczęściej wybieranym przez uczniów. Zdawało ją 16 104 uczniów, z których 46% wybrało poziom rozszerzony.

Arkusze egzaminacyjne

Arkusze egzaminacyjne przygotowane zostały przez Centralną Komisję Egzaminacyjną i zawierały dla poziomu podstawowego 38 zadań a dla poziomu rozszerzonego 33 zadania. Za pełne rozwiązanie zadań każdego z arkuszy można było uzyskać maksymalnie 100 punktów. Były to głównie zadania otwarte, wśród których przeważały zadania krótkiej odpowiedzi. Większość zadań zdający rozwiązywali wykorzystując materiały źródłowe (mapy tematyczne, tabele z danymi statystycznymi, teksty źródłowe, rysunki, schematy) oraz barwną mapę turystyczną rejonu Babiogórskiego Parku Narodowego.

Ocenianie

Prace oceniane były przez 21 zespołów egzaminatorów w czterech ośrodkach oceniania zlokalizowanych w Lublinie, Rzeszowie i Krakowie. W ciągu dwóch weekendów 360 egzaminatorów oceniło ponad 23 tysiące arkuszy. Praca została wykonana rzetelnie i z dużym poczuciem odpowiedzialności. Wszelkie wątpliwości w ocenie były na bieżąco konsultowane z weryfikatorami i uzgadniane z przewodniczącymi zespołów.

Pracę egzaminatorom utrudniały:

- nieczytelność zapisu odpowiedzi
- nieporadne formułowanie zdań
- odpowiedzi o dużym stopniu ogólnikowości
- stres wynikający z poczucia odpowiedzialności za wykonywaną pracę

Wyniki

Poziom podstawowy

Statystyczny uczeń zdający egzamin na poziomie podstawowym uzyskał 55 punktów na 100 możliwych (55,5%). Najniższy wynik to 4 punkty a najwyższy 99.

Najczęstszym wynikiem jest 30 punktów, czyli wynik kwalifikujący do zdania egzaminu.

Egzamin na poziomie podstawowym pozytywnie zaliczyło 94,2% abiturientów, 935 osób nie przekroczyło progu zaliczającego, będą oni mogli ponownie przystąpić do egzaminu z geografii w styczniu 2006 roku.

Poziom rozszerzony

W arkuszu znalazły się zarówno zadania łatwe dla zdających, w których uzyskali prawie 80% możliwych do zdobycia punktów jak i takie, w których rozwiązaniem radzili sobie tylko nieliczni.

Statystyczny uczeń zdający egzamin z geografii na poziomie rozszerzonym uzyskał za rozwiązanie zadań w Arkuszu II 51 punktów na 100 możliwych (51,44). Taki sam wynik uzyskał uczeń środkowy rozkładu uporządkowanego malejąco. Najczęstszy wynik ucznia to 58 punktów. Najwyższy wynik to 97 punkty na 100 możliwych do uzyskania.

Różnice w łatwości zadań tego arkusza były większe niż w arkuszu poziomu podstawowego.

Egzamin wykazał duże zróżnicowanie w poziomie przygotowania zdających do egzaminu, o czym świadczy rozkład normalny wyników obu części egzaminu i rozstęp prawie w pełnej skali. Duża grupa zdających dowiodła nie tylko znajomości i rozumienia faktów, pojęć i prawidłowości geograficznych, ale również umiejętności stosowania tej wiedzy oraz umiejętności wykorzystania różnorodnych źródeł informacji geograficznej. Były jednak także prace, w których zdający nie podjęli próby rozwiązania ponad połowy zadań, a pozostałe prezentowały niezwykle niski poziom wiedzy geograficznej i infantylny sposób formułowania odpowiedzi.

Stwierdzono wyższe umiejętności zdających, którzy zdecydowali się na zdawanie egzaminu na poziomie rozszerzonym, o czym może świadczyć fakt uzyskania w każdym zadaniu Arkusza I. więcej punktów niż uczniowie zdających wyłącznie na poziomie podstawowym.

Znacznie bliższa była zdającym tematyka społeczno gospodarcza od słabiej opanowanych wiadomości z zakresu geografii fizycznej i zagadnień dotyczących relacji między człowiekiem a środowiskiem.

Egzamin, podobnie jak wszystkie dotychczasowe próbne matury, potwierdził jak duże znaczenie dla sukcesu zdających ma opanowanie umiejętności korzystania z materiałów źródłowych. W obydwu arkuszach za zadania, do rozwiązania, których wykorzystywano mapy, rysunki, dane statystyczne, teksty źródłowe, można było uzyskać ponad 60% punktów.

Wyniki egzaminu mogły być wyższe gdyby zdający:

- Systematycznie ćwiczyli umiejętności pracy z mapą i innymi materiałami.
- Przed podaniem odpowiedzi dokładnie analizowali materiał źródłowy do zadania.
- Dokładnie czytali polecenia w zadaniach. Przed udzieleniem odpowiedzi podkreślali w poleceniu czynności, które należy wykonać.
- Odpowiadali precyzyjnie na podane w treści zadania polecenia.
- Unikali skrótów myślowych i uogólnień.

I. Ogólne informacje o egzaminie maturalnym z geografii

1. Opis populacji uczniów i szkół

Do egzaminu maturalnego z geografii przystąpiło ogółem 16 105 uczniów z 761 szkół trzech województw: lubelskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Średnia liczba uczniów w szkole zdających geografię wyniosła 21 uczniów, przy znacznym zróżnicowaniu tej liczby między szkołami od kilku do 140 uczniów. Prawie, co drugi uczeń przystąpił do egzaminu z geografii na poziomie rozszerzonym (46%).

Tabela. 1. Uczniowie zdający geografię

Województwo	Liczba uczniów		
	Ogółem	Licea ogólnokształcące	Licea profilowane
lubelskie	4603	3209	1394
małopolskie	7096	4777	2319
podkarpackie	4406	2706	1700
Razem	16105	10692	5413

2. Opis arkuszy egzaminacyjnych

Zestaw zadań w Arkuszu I

Arkusz egzaminu maturalnego z geografii dla **poziomu podstawowego** (MGE-P1A1P-052) – zawierał 38 zadań (29 otwartych i 9 zamkniętych). Wśród otwartych dominowały zadania krótkiej odpowiedzi, wśród zamkniętych zadania wielokrotnego wyboru i na dobieranie.

Arkusz składał się z 15 stron i dwóch barwnych załączników: mapy turystycznej rejonu Babiogórskiego Parku Narodowego oraz mapy stref klimatycznych Ziemi. W zadaniach Arkusza I wykorzystano także inne materiały źródłowe, w tym przekrój topograficzny, przekrój geologiczny, mapy tematyczne, tabele z danymi statystycznymi oraz tekst źródłowy. Załączniki stanowiły podstawę wnioskowania o przyrodniczych i antropogenicznych cechach środowiska. Czas przeznaczony na rozwiązanie wszystkich zadań wynosił 120 minut. Za pełne rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 100 punktów.

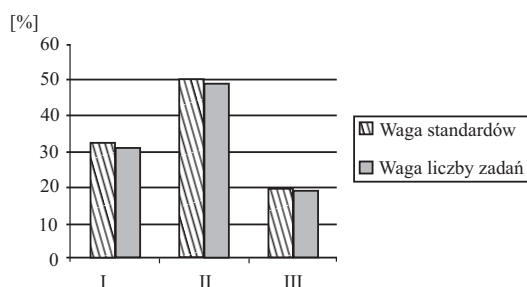
Koncepcja arkusza egzaminacyjnego została zapisana w planie testu (Tab.2).

Zakres treści egzaminu obejmował 10 grup tematycznych. Sprawdzane czynności zostały pogrupowane w trzy standardy sprawdzające różne grupy umiejętności.

Standard I. Wiadomości i ich rozumienie (30% punktów do uzyskania).

Standard II. Korzystanie z informacji (51% punktów do uzyskania).

Standard III .Tworzenie informacji (19% punktów do uzyskania)

Rysunek 1. Procentowy udział zadań

W ostatnim wierszu przedstawiono liczbę zadań według standardów, a powyżej ich procentowy udział w strukturze testu. Wewnątrz tabeli odpowiednio do wiersza i kolumny wpisano numery zadań. Dla każdego zakresu treści dodatkowo podano informację dotyczącą liczby zadań i liczby punktów możliwych do uzyskania w każdym ze standardów (kolumny) oraz wagę punktów według zakresów treści i liczbę zadań. Zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności wymienione w załączonej kartotece przedstawionej w tabeli 3.

Tabela 2. Plan arkusza egzaminacyjnego – poziom podstawowy

Lp	Zakres treści	Standard						Suma pkt = waga treści	Liczba zadań
		I		II		III			
		Nr zadań		Nr zadań		Nr zadań			
		L. zad.	L. zad.	L. zad.	L. zad.	L. zad.	L. zad.		
1.	Funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienność środowiska w czasie i przestrzeni, równowaga ekologiczna	19, 20, 25		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18		–			
		3	5	14	36	–	–	41	17
2.	Funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka	21		–		26, 27, 28, 29, 33			
		1	2	–	–	5	13	15	6
3.	Typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa	35		9,31		30			
		1	2	2	5	1	3	10	4
4.	Przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi.	22		–		–			
		1	3	–	–	–	–	3	1
5.	Problemy demograficzne społeczeństw	23		–					
		1	3	–	–			3	1
6.	Problemy demograficzne społeczeństw	–		24		–			
		–	–	1	5	–	–	5	1
7.	Procesy przekształcania sieci osadniczej	–		14		–			
		–	–	1	2	–	–	2	1
8.	Przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne świata, takie jak: modernizacja, restrukturyzacja, globalizacja	32, 34, 36	–	–					
9.	Konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno-ekonomiczne, procesy przechodzenia od izolacji do integracji	37, 38		-			–	9	3

Lp	Zakres treści	Standard						Suma pkt= waga treści	Liczba zadań
		I		II		III			
		Nr zadań		Nr zadań		Nr zadań			
		L.zad.	L.pkt.	L.zad.	L.pkt.	L.zad.	L.pkt.		
10	Możliwości rozwoju turystyki i rekreacji wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, społeczno – ekonomicznych i kulturowych.	–		12		13			
		–	–	1	3	1	3	6	2
Suma punktów			30		51		19		
Waga standardów			30		51		19	100	
Liczba zadań		12		19		7			38

Tabela 3. Kartoteka arkusza egzaminacyjnego z geografii – poziom podstawowy

Zad.	Sprawdzana czynność. Uczeń potrafi:	Podst. progr. wg stand. I	Nr stand.	Liczba pkt.	Rodzaj zad.
1.	Przekształcić skalę liczbową w postać skali mianowanej.	1	II. 2. 1	1	O
2.	Wykorzystać skalę mapy do obliczania powierzchni.	1	II. 2. 2a	1	O
3.	Wymienione obiekty zlokalizować na mapie i zaznaczyć na przekroju topograficznym	1	II. 1. 1	2	Z
4.	Opisać skalę pionową przekroju topograficznego	1	II. 1. 6	1	O
5.	Obliczyć wysokość względną na podstawie mapy.	1	II. 2. 2a	2	O
6.	Rozpoznać metody prezentacji zjawisk zastosowane na mapie.	1	II. 1. 3	2	O
7.	Na podstawie mapy określić cechy krajobrazu spełniające podany warunek.	1	II. 3.1a	2	O
8.	Wykorzystać własną wiedzę i mapę do wskazania obiektu, nad którym Słońce góruje najwcześniej i uzasadnić swój wybór.	1.2	II. 2. 3	2	O
9.	Odczytać z mapy informacje dotyczące zagospodarowania terenu.	3.8	II.3.1a	2	O
10.	Odczytać i interpretować informacje geograficzne zapisane na mapie i na przekroju geologicznym.	1.9	II.3.1a-c	3	O
11.	Na podstawie mapy opisać krajobraz wzdłuż podanej trasy górskiej wycieczki.	1	II.1.3	6	O
12.	Podać przykłady walorów umożliwiających rozwój różnych rodzajów turystyki na podstawie informacji z mapy.	10.3	II.1.3	3	O
13.	Przedstawić zgodnie z podanymi kryteriami konsekwencje rozwoju turystyki w okolicach Babiej Góry.	10.6	III.1.1	3	O
14.	Na podstawie mapy wyjaśnić i opisać układ przestrzenny miejscowości.	7.1	II.3.1a i 1c	2	O
15.	Uzupełnić schemat przedstawiający cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej.	1.10	II.1.6	4	O
16.	Wykazać się znajomością cech zbiorowisk roślinnych w zależności od klimatu.	1.25	II.3.1c	4	Z

Zad.	Sprawdzana czynność. Uczeń potrafi:	Podst. progr. wg stand. I	Nr stand.	Liczba pkt.	Rodzaj zad.
17.	Na podstawie mapy przyporządkować typ klimatu i charakterystyczną dla niego roślinność.	1.16, 17	II.1.2	4	Z
18.	Na podstawie opisu podać właściwe terminy geograficzne z zakresu hydrografii.	1.20	II.1.2	2	O
19.	Przyporządkować podane cechy do lodowca górskiego i lądolodu.	1.23	I.1.23	2	Z
20.	Podać przykłady działań człowieka powodujących degradację gleb i wyjaśnić ich wpływ na urodzajność gleby.	1.28	I.1.28	2	O
21.	Podać przykłady działań ograniczających ingerencję człowieka w środowisko naturalne parków narodowych	2.8	I.2.8	2	O
22.	Wskazać obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia oraz czynniki, które o tym zdecydowały.	4.1-4.2	I.4.1- I.4.2	3	Z
23.	Wykazać się znajomością struktury demograficznej ludności Polski.	5.4	I.5.4	3	Z
24.	Na podstawie kartogramu porównać saldo migracji wskazanych województw i wyjaśnić przyczyny jego zróżnicowania.	6.4	II. 1. 4	5	O
25.	Wskazać cechy wód podziemnych na podanym obszarze (Żuławy Wiślane).	1.20	I.1.20	1	Z
26.	Przedstawić przykłady powiązań w systemie: człowiek-przyroda-gospodarka tworząc schemat przyczynowo-skutkowy dotyczący rolniczego wykorzystania gleb.	2.1	III.1.3	5	O
27.	Na podstawie tekstu źródłowego sformułować problem natury przyrodniczej lub ekologicznej.	2.2	III.2a	1	O
28.	Na podstawie analizy tekstu ocenić skutki działalności gospodarczej dla środowiska przyrodniczego podając przykłady skutków negatywnych.	2.7	III.2a	2	O
29.	Na podstawie analizy tekstu dostrzec negatywne skutki społeczne decyzji politycznych.	2.3	III.2c	3	O
30.	Podać propozycję rozwiązania dostrzeżonych na podstawie opisu problemów społeczno-gospodarczych	3.1-3.4	III.3.1	3	O
31.	Na podstawie analizy tabeli podać prawidłowości charakteryzujące transport kolejowy w wybranych regionach.	3.7	II.3.2	3	O
32.	Wskazać cechy społeczno-ekonomiczne krajów wysokorozwiniętych.	8.3	I.8.3	3	Z
33.	Uzasadnić zastosowanie wybranego wskaźnika demograficznego jako miernika poziomu rozwoju gospodarczego państw.	2.3	III.1.5	2	O
34.	Podać czynniki decydujące o przemianach w światowej energetyce.	8.6	I.8.6	4	O
35.	Wymienić pozaprzyrodnicze przyczyny słabego rozwoju gospodarczego państw Afryki.	3.9	I.3.9	2	O
36.	Wykazać się znajomością argumentów za i przeciw globalizacji.	8.8	I.8.8	2	O
37.	Wykazać się znajomością państw, w których podane narody walczą o uzyskanie niepodległości.	9.1	I.9.1	3	O
38.	Dobrać miejsca konfliktów do odpowiednich opisów.	9.1	I.9.1	3	Z

Tematyka zadań dotyczyła wszystkich dziesięciu haseł *Podstawy programowej*.

Czternaście pierwszych zadań zdający rozwiązywali korzystając z fragmentu barwnej mapy turystycznej *Babia Góra - Zawoja* w skali 1:30 000. Zdający rozwiązywali tu zadania sprawdzające głównie umiejętności z zakresu standardu II (Korzystanie z informacji), w tym:

- posługiwanie się skalą mapy i wykonywanie obliczeń na mapie,
- rozpoznawanie metod prezentacji zjawisk na mapie,
- odczytywanie informacji geograficznych zapisanych na mapie i przekroju topograficznym,
- wykorzystywanie mapy do wyjaśniania prostych zależności astronomiczno-geograficznych,
- opisywanie cech krajobrazu i odczytywanie cech zagospodarowania terenu przedstawionego na mapie,
- ocenianie atrakcyjności turystycznej obszaru,
- identyfikowanie i opisywanie obiektów na mapie,
- opisywanie typu zabudowy i odczytywanie uwarunkowań jej rozmieszczenia.

Najwięcej zadań sprawdzało treści nauczania z zakresu dwu szerokich pod względem treści zagadnień: *Funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi* oraz *Funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka*. Zadania z tych zakresów stanowiły ponad 60% ogółu zadań w teście. Sprawdzało takie wiadomości i umiejętności jak:

- cyrkulacja powietrza w strefie międzyzwrotnikowej,
- typy klimatów oraz zależności roślinności od klimatu na Ziemi,
- elementy hydrosfery, w tym cechy wód podziemnych, cechy lodowców oraz rozumienie podstawowych terminów z zakresu hydrologii,
- cechy gleb, przyczyny ich degradacji oraz rolnicze wykorzystanie gleb,
- problemy powstające w środowisku przyrodniczym wskutek działalności gospodarczej człowieka.

W pozostałych zadaniach od zdających wymagano wiadomości i umiejętności z zakresu geografii społeczno-gospodarczej i politycznej. Większość zadań z tego działu geografii odnosiła się do współczesnych problemów demograficznych oraz przemian społeczno-gospodarczych i politycznych zachodzących w Polsce i na świecie. Tematyka zadań dotyczyła następujących zagadnień:

- rozmieszczenie ludności na świecie,
- struktura demograficzna i migracje ludności Polski,
- prawidłowości rozwoju transportu na świecie,
- rola surowców energetycznych w gospodarce,
- przyczyny i cechy zróżnicowania gospodarczego świata,
- ocena procesu globalizacji,
- rejonu i przyczyny konfliktów na świecie.

Zestaw zadań w Arkuszu II

Arkusz egzaminu maturalnego z geografii na **poziomie rozszerzonym** (MGE-R1A1P-052) – zawierał 33 zadania, w tym 28 otwartych i 5 zamkniętych. Dominowały zadania otwarte krótkiej odpowiedzi. Wśród zadań zamkniętych zastosowano głównie zadania wielokrotnego wyboru i na dobieranie. W 18 zadaniach zdający korzystali z materiałów źródłowych, w tym czterech załączników barwnych dołączonych do arkusza na oddzielnej karcie. Materiały źródłowe załączono w formie rysunków, schematów, tabel, diagramów, map tematycznych, wykresu oraz tekstu źródłowego.

Za pełne rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 100 punktów. Czas przeznaczony na rozwiązanie wszystkich zadań wynosił 120 minut.

Zadania egzaminacyjne zostały opracowane wg przyjętego planu (Tabela 4). Sprawdzały one wiadomości i umiejętności opisane w załączonej kartotece (Tabela 5).

Tabela 4. Plan arkusza egzaminacyjnego – poziom rozszerzony

Lp.	Zakres treści standardu pierwszego	Standard						Suma pkt =waga treści	Liczba zadań
		I		II		III			
		l. zadań	l. pkt	l. zadań	l. pkt	l. zadań	l. pkt		
1	Metody badań geograficznych (nie obowiązkowo)	–	–	–	–	–	–	–	–
2	System przyrodniczy Ziemi	39, 40, 41, 45, 48, 50		42, 43, 44, 46, 47, 49		–			
		6	17	6	21	–	–	38	12
3	System społeczno-gospodarczy świata	52, 55, 59, 71		51, 54, 56, 58, 61		53, 57, 60, 62, 63			
		4	10	5	17	5	16	43	14
4	Relacje człowiek a środowisko	65, 66, 68, 69		64, 67, 70		-			
		4	7	3	12	-	-	19	7
Suma punktów			34		50		16	100	–
Waga standardów			34		50		16	100	–
Liczba zadań		14		14		5		–	33

Rysunek 2. Procentowy udział zadań

Najwięcej punktów za rozwiązanie zadań Arkusza II zdający mogli otrzymać z obszaru standardu II. *Korzystanie z informacji* – 50% punktów. Za wykazane umiejętności z zakresu standardu I. *Wiadomości i rozumienie*, zdający mogli uzyskać 34% punktów a pozostałe punkty za rozwiązanie zadań z obszaru standardu III. *Tworzenie informacji*.

Tabela 5. Kartoteka do arkusza egzaminacyjnego z geografii – poziom rozszerzony

Nr zad.	Sprawdzana czynność Uczeń potrafi:	Treści Podst. progr. wg stand. I	Numer stand.	Liczba pkt.	Rodzaj zad.
39.	Wykazać się znajomością przyrodniczych następstw ruchów Ziemi.	2.5	I.2.5	2	Z
40.	Wykazać się znajomością cech termicznych pór roku.	2.29	I.2.29	2	Z
41.	Utworzyć ciągi przyczynowo-skutkowe dotyczące przyczyn powstawania ruchów wody morskiej.	2.33	I.2.33	3	O
42.	Wykorzystać informacje zawarte w tekście oraz własną wiedzę do wyjaśnienia zjawisk meteorologicznych i ich następstw.	2.27	II.1f.7	4	O
43.	Na podstawie wykresu rozpoznać reżim rzek oraz podać przyczyny zróżnicowania wielkości ich przepływów.	2.36	II.1f.7	3	O
44.	Wykazać się znajomością przyczyn zróżnicowania opadów na Ziemi.	2.27	II.1f.7	4	O
45.	Wykazać się znajomością warunków powstawania złóż surowców mineralnych w Polsce.	2.20	I.2.20	3	O
46.	Rozpoznać na podstawie rysunków typy wydmy i wyjaśnić przyczyny zróżnicowania ich kształtu.	2.17	II.1f.7	3	O
47.	Rozpoznać na podstawie rysunków typy wybrzeży i wyjaśnić genezę jednego z nich.	2.17	II.1f.7	3	O
48.	Utworzyć ciąg przyczynowo – skutkowy procesów rzeźbotwórczych związanych z działalnością lodowców i lądolodów.	2.17	I.2.17	5	O
49.	Uzupełnić na rysunku nazwy poziomów glebowych, podać nazwę typu genetycznego gleby i strefę klimatyczną, w której ona występuje.	2.41-2.43	II.1.f.7	4	O
50.	Wykazać się znajomością cech pięter roślinności górskiej.	2.47	I.2.47	2	O
51.	Wykonać obliczenia przyrostu naturalnego, migracyjnego i rzeczywistego ludności na danym obszarze.	3a.2	II.1f.6c	3	O
52.	Wskazać główne rasy ludności uczestniczące w konfliktach na wybranych obszarach	3a.3	I.3a.3	2	O
53.	Podać argumenty świadczące o zmianach w użytkowaniu ziemi na wskazanych obszarach.	3b.5	III.2.2	3	O
54.	Przedstawić za pomocą wykresu prognozowane zmiany salda migracji, argumentować przewidywane zmiany.	3a.1	II.1d.3	4	O
55.	Wskazać kierunki ruchu ludności w obrębie aglomeracji miejskiej.	3a.1	I.3a.1	2	Z
56.	Wykorzystać informacje i własną wiedzę do wyjaśnienia procesów osadniczych.	3a.1	II.1f.7	2	O
57.	Wykazać się znajomością procesów gospodarczych zachodzących w Polsce pod koniec XX wieku oraz ocenić ich konsekwencje.	3c.4	III.2.4	4	O
58.	Przedstawić i wyjaśnić przyczyny zmian w produkcji energii elektrycznej oraz ocenić wybrane wskaźniki ekonomiczne jako mierniki poziomu rozwoju gospodarczego.	3c.1	II.1f.7	4	O
59.	Podać przykłady zmian wynikających z rozwoju nowoczesnych systemów łączności.	3b.29	I.3b.29	2	O

Nr zad.	Sprawdzana czynność Uczeń potrafi:	Treści Podst. progr. wg stand. I	Numer stand.	Liczba pkt.	Rodzaj zad.
60.	Podać przykłady regionów świata, w których szybki przyrost naturalny jest przyczyną głodu i niedożywienia oraz przedstawić przyczyny trudności likwidacji tego zjawiska.	3b.10	III.2.4	2	O
61.	Określić na podstawie wykresu zmiany strukturalne w rolnictwie i podać ich przyczyny.	3b.10	II.1f.5	4	O
62.	Na podstawie danych statystycznych obliczyć saldo bilansu handlowego oraz ocenić i uzasadnić wpływ bilansu handlowego na rozwój gospodarczy wskazanych krajów.	3b.32	III.2.4	3	O
63.	Wskazać pozytywne i negatywne skutki podanych zjawisk społeczno – gospodarczych współczesnego świata.	3c.4	III.2.4	4	O
64.	Podać propozycje rozwiązania problemów demograficznych oraz interpretować wskaźniki demograficzne wybranych krajów.	4c.2	II.1f.7	5	O
65.	Wskazać przykłady nieracjonalnych działań w zakresie gospodarowania zasobami przyrodniczymi.	4a.2	I.4a.2	2	Z
66.	Wykazać się znajomością walorów parków narodowych wpisanych na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.	4b.2	I.4b.2	2	O
67.	Podać przykłady niekorzystnych zmian w środowisku wywołanych budową sztucznych zbiorników wodnych.	4b.1	II.1f.7	3	O
68.	Wskazać najistotniejsze działania służące zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.	4b.2	I.4b.2	1	Z
69.	Wyjaśnić wpływ wskazanych czynników przyrodniczych na występowanie obszarów suchych w Australii.	4b.1	I.4b.1	2	O
70.	Na podstawie mapy i własnej wiedzy sformułować wnioski dotyczące rozmieszczenia i przyczyn występowania różnych typów powodzi w Polsce.	4b.1	II.1f.7	4	O
71.	Podać przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego w Polsce na wskazanych obszarach występowania klęsk ekologicznych.	3b.21	I.3b.21	4	O

Tematyka zadań dotyczyła trzech haseł *Podstawy programowej*. Najwięcej zadań sprawdzało treści nauczania z zakresu takich zagadnień jak: *System przyrodniczy Ziemi* oraz *System społeczno-gospodarczy świata*. Zadania te stanowiły 85% ogółu zadań w teście i odnosiły się do:

- przyrodniczych następstw ruchów Ziemi,
- czynników rzeźbotwórczych na Ziemi (w tym do działalności wiatru, lodowców, morza),
- formacji klimatyczno-glebowo-roślinnych,
- reżimów rzek, i powodzi,
- ruchów wody morskiej,
- zjawisk klimatycznych i meteorologicznych,
- genezy głównych surowców mineralnych.

Z zakresu drugiej grupy zagadnień – *Systemu społeczno-gospodarczego świata* sprawdzano wiadomości i umiejętności obejmujące zagadnienia:

- **ludność świata i Polski**, w tym przyrost naturalny, prawidłowości w długości trwania życia ludności w Polsce i w wybranych krajach, migracje ludności, zróżnicowanie rasowe ludności i jego skutki,
- **gospodarcza działalność człowieka i współczesne tendencje gospodarki światowej** w tym: przyczyny głodu, zmiany w strukturze użytkowania ziemi, problemy energetyki, bilans handlu zagranicznego, skutki rozwoju nowoczesnych systemów łączności, skutki zjawisk społeczno-gospodarczych jak np. inwestycje zagraniczne, konsumpcyjny styl życia ludności, przemiany w rolnictwie następujące wraz z rozwojem gospodarczym,
- **rozwój społeczno-gospodarczy**, w tym mierniki rozwoju, współczesne procesy gospodarcze zachodzące w Polsce i na świecie w tym restrukturyzacja i reprivatyzacja, zmiany w produkcji energii na świecie.

Siedem zadań sprawdzało treści i umiejętności z zakresu *Relacje człowiek a środowisko*. Odnosiły się one do zagadnień:

- racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi,
- przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego na wybranych obszarach klęsk ekologicznych w Polsce,
- walory parków narodowych Polski,
- zmiany w środowisku wywołane budową sztucznych zbiorników wodnych,
- geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności,
- działania ograniczające emisję gazów szklarniowych do atmosfery,
- przyczyny problemów środowiskowych na przykładzie Polski i Australii.

3. Organizacja oceniania prac uczniowskich

Przygotowanie do oceniania prac uczniowskich rozpoczęło się w dniu egzaminu maturalnego z geografii, czyli 16 maja w Warszawie w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, gdzie spotkali się główni egzaminatorzy i koordynatorzy oceniania wszystkich ośmiu komisji okręgowych. Zastosowano obowiązującą procedurę polegającą na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych oraz szczegółowym omówieniu schematu oceniania i sprawdzeniu jego rozumienia. Następnie wszyscy zebrani przystąpili do oceny tych samych wybranych rzeczywistych prac zdających. Porównano wyniki oceniania, wyjaśniono wątpliwości i doprecyzowano zapisy w schemacie i kryteriach punktowania. Przyjęty wspólnie schemat i kryteria punktowania stanowiły materiał do szkoleń egzaminatorów oceniających prace w poszczególnych komisjach.

Pracę nad ocenianiem arkuszy egzaminacyjnych zorganizowano w czterech ośrodkach oceniania w Lublinie, Rzeszowie i Krakowie. W każdym ośrodku pracowało kilka 20-osobowych zespołów egzaminatorów. Ich pracą kierowali przewodniczący zespołów oceniających i koordynatorzy. W każdym zespole pracowało dwóch egzaminatorów, którym powierzono funkcje weryfikatorów. Czuwali oni nad przestrzeganiem schematu oceniania a losową próbę prac oceniali wcześniej niż egzaminatorzy. Wyniki punktacji przenosili na specjalnie przygotowane karty. Prace podwójnie oceniane były podstawą do przekazania informacji egzaminatorom o jakości ich pracy. Zatrudniono ogółem 360 egzaminatorów, 21 przewodniczących zespołów egzaminatorów, 42 weryfikatorów, 21 pełnomocników Dyrektora OKE (czuwających m.in. nad kompletnością wypełnienia kart wynikowych przez egzaminatorów oraz obiegu dokumentacji między przewodniczącym zespołu a egzaminatorami) i 4 koordynatorów.

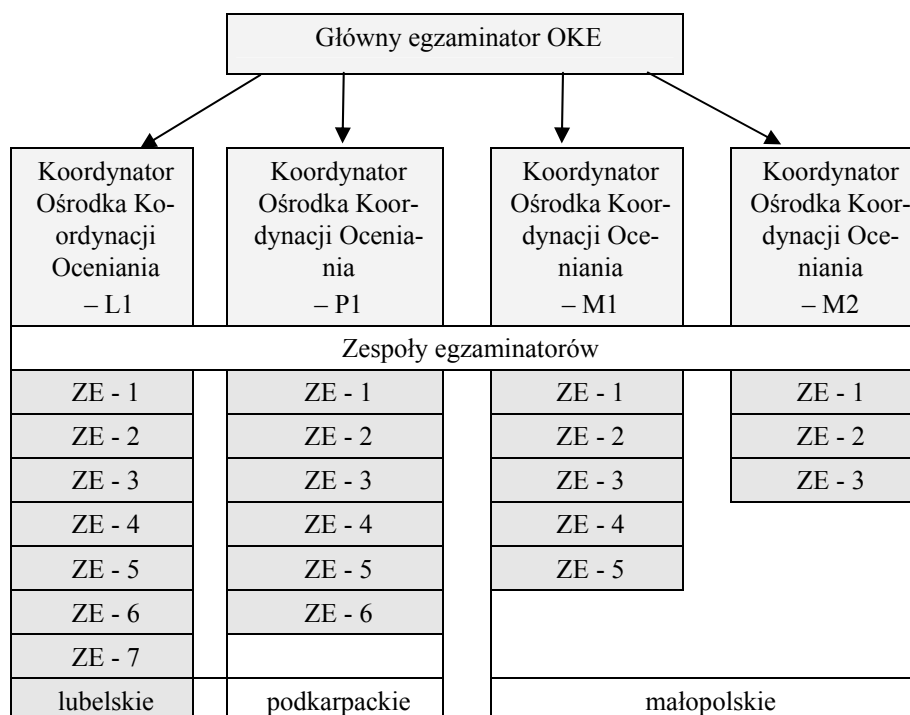
Kandydaci na egzaminatorów musieli spełniać kilka warunków: posiadać certyfikat CKE, podczas szkolenia egzaminatorów osiągać dobre wyniki w porównywalnym ocenianiu, uczestniczyć w formach doskonalenia (szkolenia w zespołach i w systemie Moodle) a także uczestniczyć w kaskadowym szkoleniu bezpośrednio poprzedzającym ocenianie.

21 maja w Krakowie przeprowadzono **szkolenie przewodniczących zespołów oceniających i weryfikatorów** zgodnie z przyjętymi procedurami oceniania prac (rozwiązanie zadań, analiza schematu oceniania, interpretacja kryteriów, ocena przykładowych prac uczniowskich). Przypomniano procedury związane z organizacją pracy zespołów (sposób odbioru i oddawania prac, stosowanie znaków egzaminacyjnych, wypełnianie kart do czytelnika i prowadzenie dokumentacji oceniania).

25 maja PZE przeprowadzili **szkolenie merytoryczne egzaminatorów** w swoich ośrodkach koordynacji oceniania. Dwa dni później przystąpiło do pracy dwadzieścia jeden zespołów egzaminatorów w Lublinie, Rzeszowie i Krakowie. Czternaście zespołów oceniało arkusze z poziomu podstawowego i siedem arkusze z poziomu rozszerzonego. Prace oceniano przez dwa weekendy. Wszelkie wątpliwości egzaminatorów rozstrzygali na bieżąco przewodniczący zespołów, w przypadku wątpliwości zwracali się do koordynatorów a ci z kolei uzgadniali stanowiska z głównym egzaminatorem.

Nad techniczną stroną pracy zespołów (wydawanie i odbieranie prac, drukowanie umów) czuwali pełnomocnicy Dyrektora OKE wykorzystując swoje doświadczenia z oceniania sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego). Głównym zadaniem weryfikatorów było dbanie o poprawność merytoryczną pracy egzaminatorów i pomoc przewodniczącemu w rozstrzygnięciu rozbieżności w punktacji odpowiedzi.

Należy podkreślić, że wszyscy egzaminatorzy potraktowali pracę niezwykle poważnie i odpowiedzialnie. Dokładnie czytali każdą odpowiedź i starali się precyzyjnie stosować schemat oceniania. W przypadkach wątpliwości czy daną odpowiedź uznać za poprawną konsultowano w szerszym zespole i z przewodniczącymi starając się dostrzec wszystkie aspekty pracy. Nigdy nie podejmowano pochopnych decyzji. W przypadkach, gdy praca oceniona została na 26–32 punktów była ponownie oceniana przez innego egzaminatora lub przewodniczącego zespołu. Jednak koncentrując się na merytorycznej stronie oceny arkuszy egzaminacyjnych i przy tak dużym tempie pracy nie ustrzeżono się przed drobnymi błędami. Polegały one głównie na niedokładnym wypełnieniu kart do czytelnika oraz błędach rachunkowych w protokołach. Takie prace należało ponownie zweryfikować, porównać sumy punktów zapisanych na pracy, w protokole i na karcie, aby mieć absolutną pewność, że nie przeoczono żadnej pomyłki. Dopiero tak zweryfikowane wyniki mogły być podane do wiadomości zainteresowanych i stanowiły podstawę opracowania raportu.

Rysunek 3. Struktura organizacyjna zespołów oceniających prace maturalne z geografii w 2005 r.

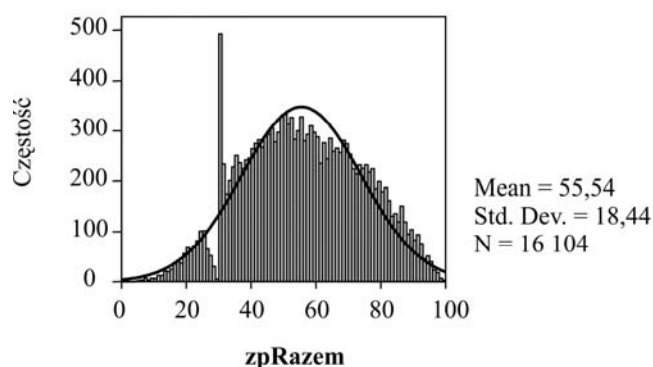
4. Wyniki egzaminu maturalnego z geografii na poziomie podstawowym

Statystyczny uczeń uzyskał 55 punktów na 100 możliwych (55,5%). Rozstęp wyników punktowych wyniósł 95 punktów, czyli obejmował prawie cały przedział skali od 4 punktów do 99. Środkowy uczeń rozkładu uporządkowanego malejąco uzyskał także 55 punktów (mediana).

Najczęstszym wynikiem jest 30 punktów, czyli wynik kwalifikujący do zdania egzaminu. Wszystkie prace na pograniczu progu punktowego już od 26 punktów były oceniane, co najmniej przez dwu egzaminatorów, po to by mieć pewność, że wszystkie odpowiedzi w pracy, które dawały podstawy do przyznania punktu zostały zarejestrowane. Pomiar osiągnięć z geografii statystycznie ma bardzo wysoką rzetelność. Rzetelność Separation Index wyniosła 0,920 przy zastosowaniu programu statystycznego RUMM2020. Rozkład wyników normalny. Poniżej przedstawiono podstawowe statystyki dla Arkusza I z geografii.

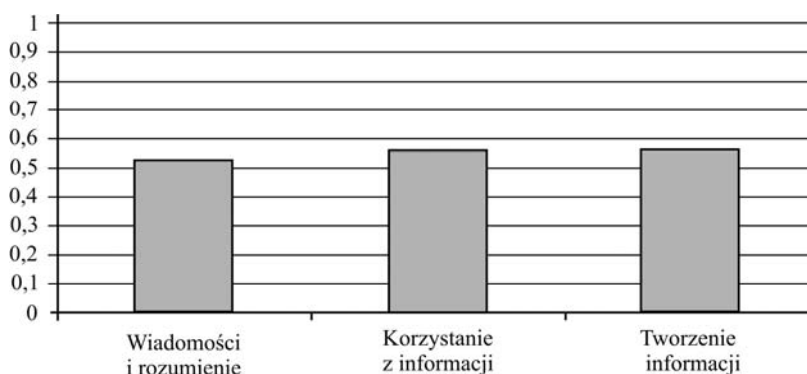
Tabela 6. Podstawowe miary statystyczne dla Arkusza I

Liczba uczniów	16104
Średnia	55,54
Błąd standardowy średniej	0,145
Mediana	55,00
Dominanta	30
Odchylenie standardowe	18,440
Wariancja	340,036
Rozstęp	95
Minimum	4
Maksimum	99

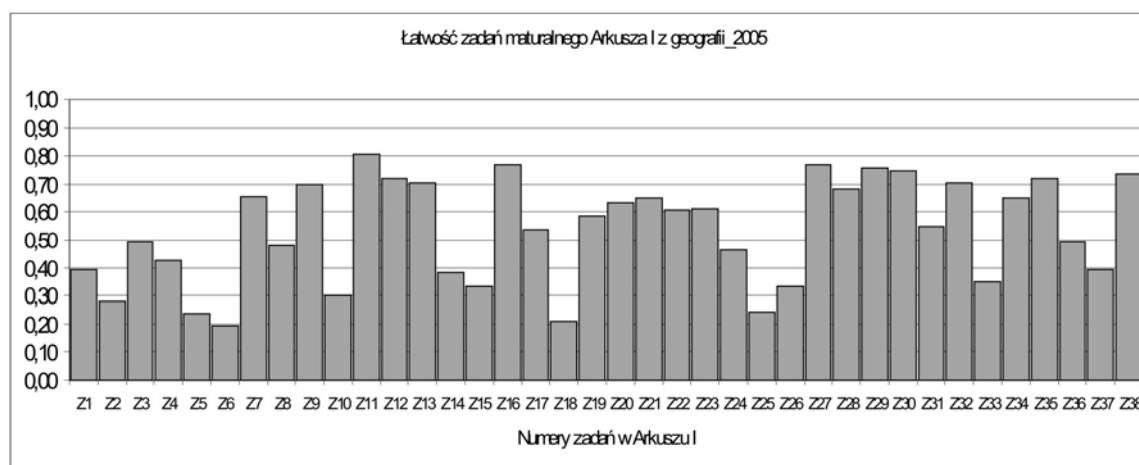
Rysunek 4. Rozkład wyników z geografii Arkusz I

Egzamin na poziomie podstawowym pozytywnie zaliczyło 94,2% abiturientów. 935 osób nie przekroczyło progu zaliczającego egzamin, będą oni mogli ponownie przystąpić do egzaminu z geografii w styczniu 2006 roku.

Rysunek 5. Wykonanie testu według standardów (poziom podstawowy)

Zróznicowanie łatwości zadań w obrębie poszczególnych standardów jest niewielkie. Świadczy to o opanowaniu przez zdających na podobnym poziomie wiadomości i umiejętności oraz ich wykorzystania w nowych sytuacjach. Nieznacznie słabiej wypadły zadania wymagające konkretnej wiedzy i rozumienia treści geograficznych. Z kolei nieco lepiej radzono sobie z zastosowaniem nabytych wiadomości i umiejętności do tworzenia informacji (oceniania, dostrzegania i rozwiązywania problemów), czyli umiejętności zaliczanych do standardu trzeciego.

Rysunek 6. Wykonanie zadań testu przez wszystkich abiturientów (16 104)

Jak widać z wykresu, w arkuszu znalazły się zarówno zadania łatwe dla zdających, z których uzyskali prawie 80% możliwych do uzyskania punktów, jak i takie, z rozwiązaniem, których radzili sobie tylko nieliczni.

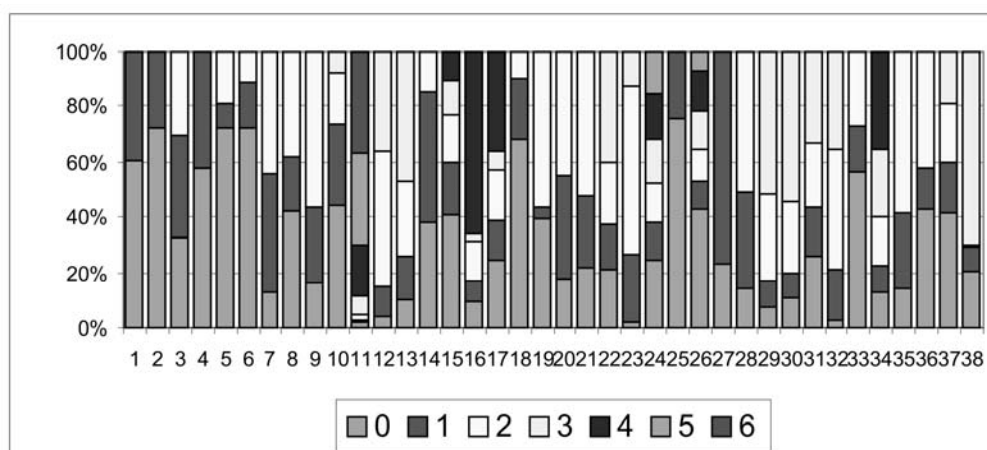
Tabela 7. Zróżnicowanie wskaźnika łatwości* (p) zadań (poziom podstawowy)

0-0,19	0,20-0,49	0,50-0,69	0,70-0,89	0,90-1,00
6, 18	1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 14, 15, 24, 25, 26, 33, 37	7, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 28, 31, 34, 36	9, 11, 12, 13, 16, 27, 29, 30, 32, 35, 38	–
Interpretacja zadania				
Bardzo trudne	Trudne	Umiarkowanie trudne	Łatwe	Bardzo łatwe
Liczba zadań				
2	14	11	11	–
Suma punktów za zadania				
4	34	29	33	–

*Łatwość zadania (p) – suma punktów uzyskanych przez ogół uczniów, (których prace oceniono) za rozwiązanie danego zadania podzielona przez liczbę punktów możliwą do uzyskania.

Liczba zadań w trzech środkowych przedziałach łatwości jest podobna. Tylko dwa zadania okazały się dla zdających bardzo trudne, natomiast ani jedno zadanie nie znalazło się w grupie zaliczanej do bardzo łatwych.

W tabeli 8 i na rysunku 7. przedstawiono rozkład punktów, które uzyskali uczniowie rozwiązując złożone zadania testu. Za poszczególne zadania uczniowie mogli uzyskać różną liczbę punktów, nie wyższą jednak od 6.

Rysunek 7. Rozkład punktów w zadaniach Arkusza I

Dla ułatwienia analizy tabeli 8. proszę odszukać zadanie 3. i odczytać procentowy udział uczniów, którzy uzyskali kolejno 0, 1, 2 czy 3 punkty. Jedna trzecia uczniów otrzymała 0 punktów za rozwiązanie tego zadania, prawie 40% - 1 punkt i jedna trzecia maksimum punktów, czyli 3. Zadanie to dobrze ilustruje trafność przyjętych kryteriów punktowania wykonania zadań przez uczniów. Takie zadania zdecydowanie przeważają w teście. Tylko w zadaniu 19 daje się zauważyć niewielki udział uczniów, którzy uzyskali 1 punkt. Przy kolejnym stosowaniu tego zadania powinno się zastosować punktację 0 lub 1. Infor-

mację tę podajemy z myślą o nauczycielach konstruktorach zadań, którzy podczas próbnego zastosowania zadań mogą poprawić schemat punktowania.

Dane podane w tabeli 8. zostały wykorzystane w ostatniej części niniejszego raportu do omówienia wykonania zadań przez uczniów.

Tabela 8. Zróżnicowanie punktacji w zadaniach i wskaźnika łatwości zadań (poziom podstawowy)

Nr zad.	Procentowy udział punktów według zadań							Max pkt.	Łatwość zadania
	0	1	2	3	4	5	6		
1	60,6	39,4						1	0,39
2	72,1	27,9						1	0,28
3	32,4	36,7	30,9					2	0,49
4	57,6	42,4						1	0,42
5	72,3	8,6	19,2					2	0,23
6	71,9	17,3	10,8					2	0,19
7	12,9	42,7	44,4					2	0,66
8	42,3	19,3	38,4					2	0,48
9	16,3	27,2	56,5					2	0,70
10	43,9	29,8	18,9	7,4				3	0,30
11	2,3	0,4	1,8	7,4	18,3	33,3	36,5	6	0,81
12	4,3	10,6	49,2	35,9				3	0,72
13	10,4	15,2	27,4	47,0				3	0,70
14	37,9	47,8	14,3					2	0,38
15	40,8	18,9	16,9	13,3	10,0			4	0,33
16	9,5	7,5	14,3	2,9	65,7			4	0,77
17	24,8	14,2	18,4	6,3	36,2			4	0,54
18	67,7	22,5	9,8					2	0,21
19	39,3	4,2	56,5					2	0,59
20	17,4	37,9	44,7					2	0,64
21	21,7	26,2	52,1					2	0,65
22	20,8	16,9	21,9	40,4				3	0,61
23	2,2	24,2	61,1	12,5				3	0,61
24	24,8	13,2	14,3	16,0	17,1	14,7		5	0,46
25	75,8	24,2						1	0,24
26	42,6	10,5	11,8	13,0	15,6	6,5		5	0,34
27	23,2	76,8						1	0,77
28	14,3	34,8	50,9					2	0,68
29	7,3	9,8	30,9	52,0				3	0,76

Nr zad.	Procentowy udział punktów według zadań							Max pkt.	Łatwość zadania
	0	1	2	3	4	5	6		
30	11,2	8,4	26,2	54,2				3	0,74
31	26,1	17,2	23,1	33,5				3	0,55
32	2,7	18,7	43,2	35,4				3	0,70
33	56,6	16,5	26,9					2	0,35
34	13,2	9,4	17,4	25,0	35,1			4	0,65
35	14,1	27,7	58,2					2	0,72
36	43,0	14,7	42,3					2	0,50
37	41,2	19,0	20,6	19,2				3	0,39
38	20,2	8,9	0,5	70,3				3	0,74

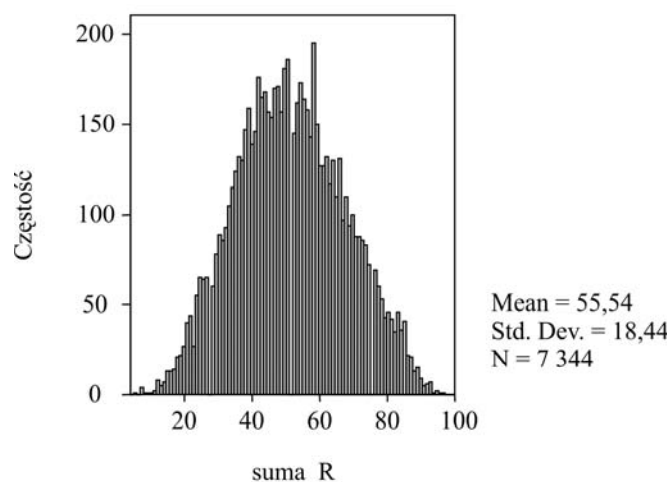
5. Wyniki egzaminu maturalnego z geografii na poziomie rozszerzonym

Statystyczny uczeń zdający egzamin z geografii na poziomie rozszerzonym uzyskał za rozwiązanie zadań w Arkuszu II 51 punktów na 100 możliwych (51,44). Taki sam wynik uzyskał uczeń środkowy rozkładu uporządkowanego malejąco. Najczęstszy wynik ucznia to 58 punktów. Rozkład wyników jest normalny, przy odchyleniu standardowym równym 16,14 oznacza, że 70% wyników mieści się w przedziale (35,30-67,58). Rozstęp wyników wynosi 87% punktów. Najwyższy wynik to 97 punkty na 100 możliwych do uzyskania.

Poniżej w tabeli 9. przedstawiono podstawowe statystyki dla Arkusza II.

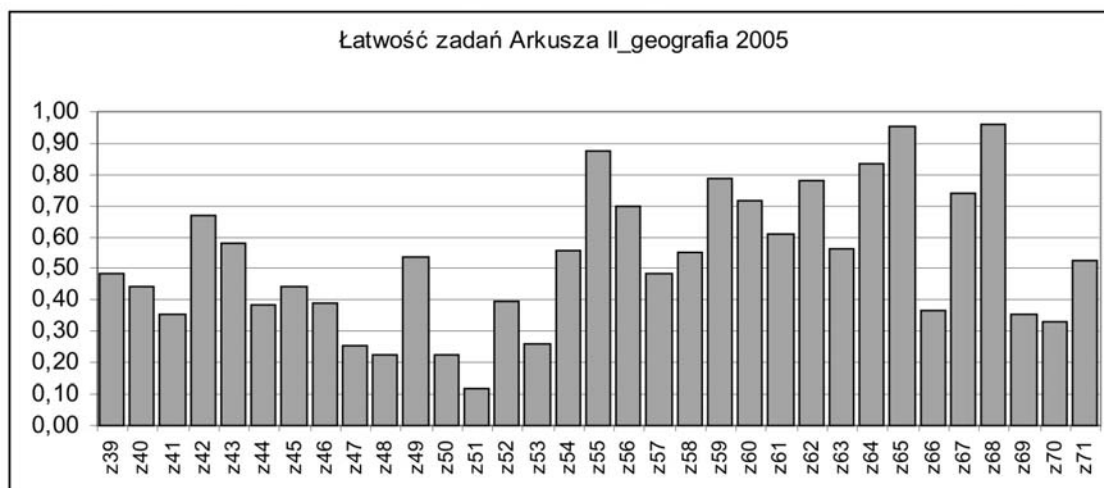
Tabela 9. Podstawowe miary statystyczne.

Liczba uczniów	7344
Średnia	51,44
Błąd standardowy średniej	0,19
Mediana	51,00
Dominanta	58,00
Odchylenie standardowe	16,14
Wariancja	260,55
Rozstęp	92,00
Minimum	5,00
Maksimum	97,00
Kwartyle	25
	50
	75
	40,00
	51,00
	63,00

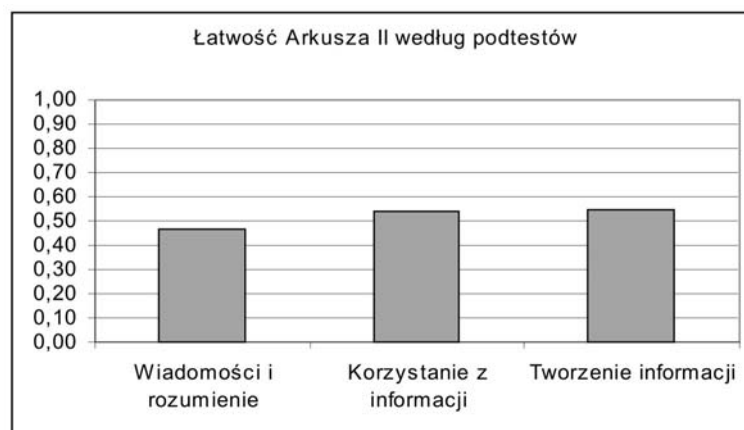

Rysunek 9. Rozkład wyników poziomu rozszerzonego

Różnice w łatwości zadań tego arkusza były większe niż w arkuszu poziom podstawowego. Aż 9 zadań znalazło się w grupie o łatwości powyżej 0,70. Za zadanie nr 51 uzyskano zaledwie 11% z możliwych do zdobycia punktów.

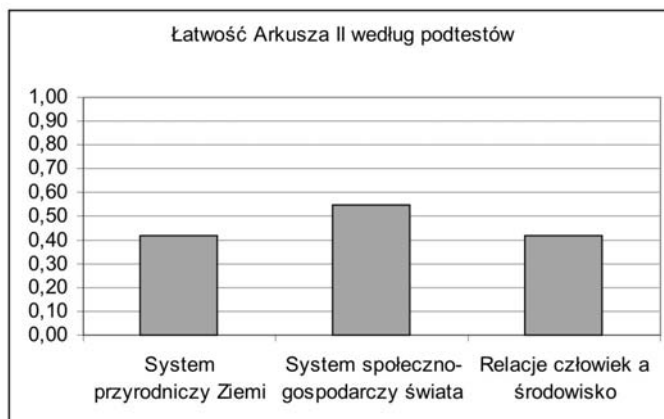
Rysunek 8. Łatwość zadań Arkusza II (poziom rozszerzony)

Rysunek 10. Łatwość według standardów (poziom rozszerzony)

Zróznicowanie łatwości zadań w obrębie poszczególnych standardów jest niewielkie. Podobnie jak w Arkuszu I najłatwiej wypadły zadania wymagające konkretnej wiedzy i rozumienia tre-

ści geograficznych a najlepiej zaliczane do standardu trzeciego, czyli wymagające zastosowaniem nabytych wiadomości i umiejętności do tworzenia nowych informacji.

Rysunek 11. Łatwość zadań według treści (poziom rozszerzony)

Jak wynika z wykresu znacznie bliższa była zdającym tematyka społeczno gospodarcza od słabiej opanowanych wiadomości z zakresu geografii fizycznej i zagadnień dotyczących relacji między człowiekiem a środowiskiem.

Tabela 10. Zróżnicowanie wskaźnika łatwości* (p) zadań (poziom rozszerzony)

0-0,19	0,20-0,49	0,50-0,69	0,70-0,89	0,90-1,00
51	39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 57, 66, 69, 70,	42, 43, 49, 54, 58, 61, 63, 71	55, 56, 59, 60, 62, 64, 67	65, 68
Interpretacja zadania				
Bardzo trudne	Trudne	Umiarkowanie trudne	Łatwe	Bardzo łatwe
Liczba zadań				
1	15	8	7	2
Suma punktów za zadania				
3	44	31	19	3

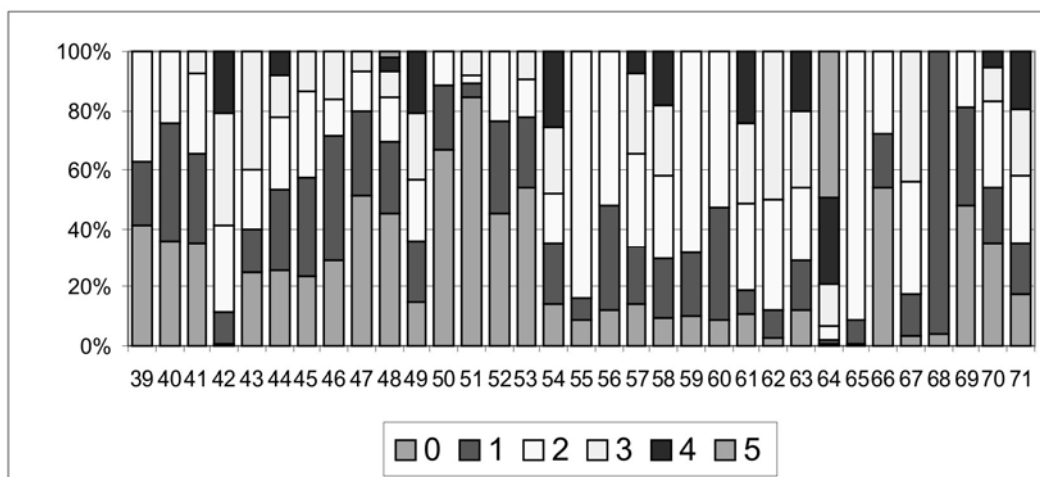
Zadania zamieszczone w teście znalazły się we wszystkich grupach łatwości. Najwięcej zadań jest w trzech środkowych przedziałach. Tylko dwa zadania okazały się dla zdających bardzo łatwe a jedno bardzo trudne.

Tabela 7. Zróżnicowanie punktacji w zadaniach i wskaźnika łatwości zadań (poziom rozszerzony)

Nr zad.	Procentowy udział punktów według zadań						Max pkt.	Łatwość zadania
	0	1	2	3	4	5		
39	41,34	21,28	37,38				2	0,48
40	35,87	39,87	24,26				2	0,44
41	35,21	30,45	26,77	7,57			3	0,36
42	0,89	10,32	29,79	38,00	21,00		4	0,67
43	24,81	14,77	20,47	39,95			3	0,59

Nr zad.	Procentowy udział punktów według zadań						Max pkt.	Łatwość zadania
	0	1	2	3	4	5		
44	25,68	27,56	24,40	13,96	8,40		4	0,38
45	23,9	33,4	29,4	13,2				0,44
46	28,91	42,47	12,72	15,90			3	0,39
47	51,31	28,76	13,17	6,77			3	0,25
48	44,96	24,29	15,14	8,59	4,74	2,27	5	0,22
49	14,53	21,08	21,28	21,84	21,27		4	0,54
50	66,76	21,88	11,36				2	0,22
51	84,48	4,67	2,76	8,09			3	0,11
52	45,11	31,51	23,38				2	0,39
53	53,79	23,90	13,17	9,15			3	0,26
54	14,32	20,92	16,52	22,39	25,86		4	0,56
55	8,61	7,83	83,56				2	0,87
56	12,15	36,12	51,73				2	0,70
57	14,26	19,83	31,37	26,91	7,64		4	0,48
58	9,19	20,51	28,68	23,56	18,07		4	0,55
59	10,33	21,11	68,56				2	0,79
60	8,92	38,37	52,71				2	0,72
61	10,89	7,94	30,12	26,51	24,54		4	0,61
62	2,63	9,65	37,57	50,15			3	0,78
63	11,89	17,24	24,71	26,12	20,04		4	0,56
64	0,78	1,36	4,85	13,73	30,20	49,09	5	0,84
65	0,97	7,95	91,08				2	0,95
66	54,21	18,14	27,66				2	0,37
67	3,12	14,34	38,81	43,74			3	0,74
68	4,1	95,9					2	0,96
69	47,79	33,35	18,86				2	0,36
70	35,13	19,19	29,03	11,57	5,08		4	0,33
71	17,48	17,62	23,20	22,28	19,42		4	0,52

Analogicznie jak to pokazano analizując zadania Arkusza I., kryteria cząstkowe punktowania zadań pomogły w różnicowaniu uczniów według zaawansowania opanowania sprawdzanych umiejętności. Zadania, w których wyznaczono kilka kryteriów, różnicowały zdających na tych, którzy spełnili wszystkie, uzyskując maksymalną ilość punktów i na tych, którzy spełnili tylko część z nich otrzymując stosownie mniejszą ilość punktów.

Rysunek 12. Rozkład punktów w zadaniach maturalnych Arkusza II z geografii_2005

6. Podsumowanie

Geografia była drugim po matematyce najczęściej wybieranym przedmiotem przez uczniów. Prace oceniane były w ciągu dwóch weekendów przez 21 zespołów egzaminatorów. W sumie ocenili oni ponad 23 tysiące arkuszy. Praca została wykonana rzetelnie i z dużym poczuciem odpowiedzialności. Wszelkie wątpliwości w ocenie były na bieżąco konsultowane z weryfikatorami i uzgadniane z przewodniczącymi zespołów. W trakcie oceniania okazało się, że więcej czasu należy poświęcić ocenie Arkusza II niż arkusza z poziomu podstawowego. Przeważały w nim zadania otwarte, których rozwiązania zazwyczaj odbiegały od odpowiedzi modelowych zamieszczonych w schemacie oceniania. Ponadto pracę egzaminatorom utrudniały:

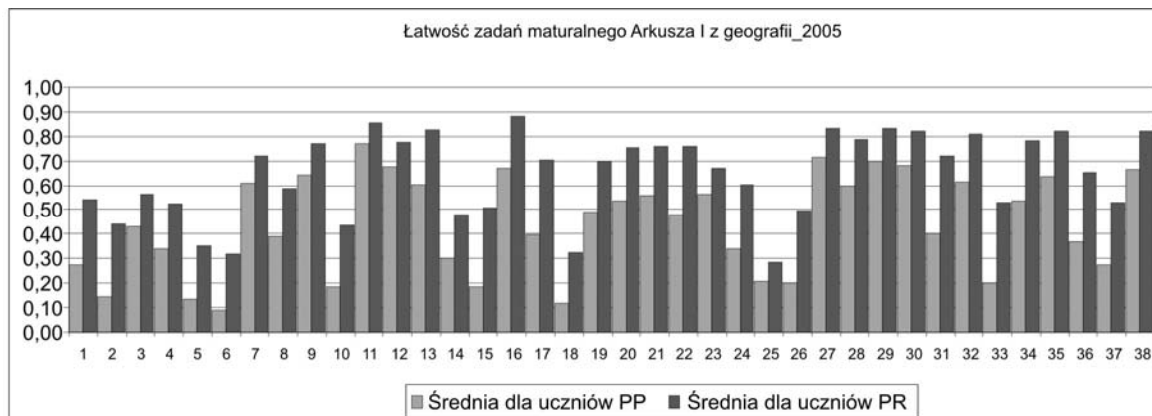
- nieczytelność zapisu odpowiedzi,
- nieporadne formułowanie zdań,
- odpowiedzi o dużym stopniu ogólnikowości,
- stres wynikający z poczucia odpowiedzialności za wykonywaną pracę.

Egzamin wykazał duże zróżnicowanie w poziomie przygotowania zdających do egzaminu, o czym świadczy rozkład normalny wyników obu części egzaminu i rozstęp prawie w pełnej skali.

Duża grupa zdających dowiodła nie tylko znajomości i rozumienia faktów, pojęć i prawidłowości geograficznych, ale również umiejętności stosowania tej wiedzy oraz umiejętności wykorzystania różnorodnych źródeł informacji geograficznej. Ich dodatkową zaletą było to, że odpowiedzi były konkretne i zapisywane w komunikatywny sposób a poprawnie formułowane zdania czyniły odpowiedź dowodzącą dużej dojrzałości zdających. Przejrzysty zapis nie budził wątpliwości egzaminatorów oceniających te odpowiedzi i pozwalał na przyznawanie maksymalnej ilości punktów. Były jednak także prace, w których zdający nie podjęli próby rozwiązania ponad połowy zadań, a pozostałe prezentowały niezwykle niski poziom wiedzy geograficznej i infantylny sposób formułowania odpowiedzi.

Stwierdzono wyższe umiejętności zdających, którzy zdecydowali się na zdawanie egzaminu na poziomie rozszerzonym, o czym może świadczyć fakt uzyskania w każdym zadaniu Arkusza I. więcej punktów niż uczniowie zdający wyłącznie na poziomie podstawowym (Rysunek 13). Na ogół największe różnice wystąpiły w zadaniach wymagających konkretnej wiedzy geograficznej lub typowych umiejętności. Np. zdający wyłącznie na poziomie podstawowym za umiejętność obliczenia powierzchni terenu na podstawie mapy uzyskali wynik trzykrotnie gorszy od kolegów zdających na poziomie rozszerzonym

a w wykazaniu się wiedzą dotyczącą cyrkulacji pasatowej byli słabsi aż pięciokrotnie. Najmniejsze różnice (poniżej 0,1) były na ogół w zadaniach albo bardzo łatwych jak np. zadanie 11, lub bardzo trudnych jak zadanie 25.

Rysunek 13. Porównanie wykonania zadań Arkusza I w grupie uczniów zdających poziom podstawowy i rozszerzony

Egzamin, podobnie jak wszystkie dotychczasowe próbne matury, potwierdził jak duże znaczenie dla sukcesu zdających ma opanowanie umiejętności korzystania z materiałów źródłowych. W obydwu arkuszach za zadania, do rozwiązania których wykorzystywano mapy, rysunki, dane statystyczne, teksty źródłowe, można było uzyskać ponad 60% punktów.

Na mapie turystycznej okolic Babiej Góry sprawdzano opanowanie takich umiejętności jak: wykonywanie prostych obliczeń, czytanie treści mapy, korzystanie z legendy. Pomimo że są to typowe umiejętności kształcone już od szkoły podstawowej w większości tych zadań łatwość nie przekraczała 0,50. Np. powierzchnię wskazanego na mapie obszaru obliczyło zaledwie 28% zdających, a za zadanie polegające na obliczeniu różnicy wysokości nie uzyskało ani jednego punktu ponad 70% zdających.

Trudności w rozwiązaniu wielu zadań z materiałem źródłowym (rysunki, schematy, mapy tematyczne, dane statystyczne, tekst) wynikały z niedokładnego, pobieżnego zapoznania się z nimi. W zadaniu 8. często mylono szczyt Gówniak ze szczytem Główniak. Niefortunnie Główniak położony jest bardziej na wschód niż Sokolica, jednakże nie był to szczyt wymieniony w poleceniu zadania ani też nie jest on położony w paśmie Babiej Góry. W zadaniu 61 bardzo często pisano o wielkości produkcji zwierzęcej i roślinnej a nie o ich udziale w całości produkcji rolniczej, pomimo że oś pionowa wykresu opisana jest od 0 do 100%. W zadaniu 47. dodatkową informacją na ogół nie wykorzystywaną przez zdających były współrzędne geograficzne, pozwalające na zlokalizowanie przedstawionych fragmentów wybrzeży morskich. W zadaniu 24., aby poprawnie sformułować wniosek wystarczyło dokładnie przeczytać legendę mapy, a w zadaniu 15. zwrócenie uwagi na opisany na schemacie równik znacznie ułatwiało wykonanie dwóch pierwszych poleceń.

W zadaniu 46. często nie zauważano, że przy tym samym kierunku wiatru ramiona wydm ustawione są odmiennie, należało zatem zastanowić się nad innymi przyczynami ustawienia ramion wydm. W niektórych zadaniach jak np. w zadaniu 70., wielu zdających, udzielało odpowiedzi z pominięciem materiału źródłowego, zapominając o tym, że polecenie zaczyna się od słów „dokonaj analizy mapy [...]”.

Zdający tracili wiele punktów, dlatego, że czytali polecenia w zadaniach pobieżnie, niedokładnie i bez zastanowienia się nad ich znaczeniem przystępowali do rozwiązania zadań. I tak w zadaniu 9. nieuważne przeczytanie polecenia powodowało, że mylono zagospodarowanie terenu z walorami przyrodniczymi. W zadaniu 11. brak kompletu punktów wynikał z nieuważnego czytania polecenia i pomijania niektórych cech trasy, które należało

uwzględnić (najczęściej było to pokrycie terenu). W zadaniach 16. i 17. zdający zamiast dobierać nazwy podane w poleceniu wpisywali własne, np. klimat zwrotnikowy suchy, mokry, wilgotny. W zadaniu 53, na skutek pobieżnego przeczytania polecenia, większość odpowiadających podawała jedynie współczesne formy użytkowania ziemi na podanych obszarach, a tymczasem, aby wykazać zmianę należało uwzględnić także poprzednią formę użytkowania ziemi. W zadaniu 55 na skutek niedbałego czytania legendy schematu i polecenia znaczna część odpowiedzi polegała na wskazywaniu *centrum(C)* jako dzielnicy napływu ludności zamożnej. W zadaniu 65 często wybierano działania, które *służą* racjonalnej gospodarce zasobami środowiska przyrodniczego zamiast tych, które *nie służą*, a w 67. zaliczano do skutków przyrodniczych „*zatapianie cennych zabytków kultury*”.

W wielu zadaniach otwartych podawanie zbyt ogólnikowych i nieprecyzyjnych odpowiedzi uniemożliwiało uznanie ich za poprawne. Podobnie było z odpowiedziami nie adekwatnymi do poleceń. Np. w zadaniu 58. w podpunkcie a) niektórzy zdający zamiast wyjaśnienia podawali tendencję zmian wielkości produkcji energii elektrycznej odczytaną z wykresu. W zadaniu 60. często odpowiedzi były zbyt ogólne – często jako przykład regionu/krajów głodu i wysokiego przyrostu naturalnego wskazywano *Afrykę* zamiast *najuboższe kraje tego kontynentu*. W zadaniu 64. w poleceniu 1. wskutek pobieżnej analizy danych odnoszono się często tylko do porównania Polski z KWR pomijając kraje słabiej rozwinięte także prezentowane w tabeli a w poleceniu 3. często zamiast sformułowania prawidłowości cytowano wartości liczbowe z tabeli.

Wielu błędów można było uniknąć zwracając uwagę na to, że zapisana odpowiedź jest niewiarygodna. Nie sprawdzono nawet prawdopodobieństwa otrzymanego wyniku. Np. w zadaniu 2. pojawiały się odpowiedzi *powierzchnia przysiółka wynosi 30 000 km²* – nie zważając, że jest to prawie 1/10 powierzchni całego kraju. W zadaniu 51. obliczone wartości migracji i przyrostu naturalnego podawano w milionach osób, nie bacząc na to, że dotyczą one tylko jednego województwa Polski.

Niedbałość i brak precyzji w podawaniu odpowiedzi często niweczyły trud rozwiązywania całego zadania. Np. w zadaniu 5 zapis wysokości trzeba było podać w m n.p.m., zaś różnicę wysokości w metrach. Podanie samych wartości, pomimo że były prawidłowe, powodowało nie uznanie odpowiedzi za poprawną. W zadaniu 62. często wynik matematyczny obliczonego bilansu podawano jako wartość bezwzględną, np. dla Polski zamiast (-17,2) podawano 17,2. W odpowiedzi na zadanie 34. pojawiały się skróty myślowe lub niejednoznaczne sformułowania, np. a) *zastosowanie, gazociąg*; b) *strach, kapitał*; co uniemożliwiało uznanie odpowiedzi za poprawną. Podobnie w zadaniu 71. błędy często wynikały z wysokiego stopnia uogólnienia odpowiedzi, np. jako przyczynę degradacji środowiska na danym obszarze podawano ogólnie *przemysł*, lub *duża ilość fabryk*.

Rady dla przyszłych maturzystów:

1. Systematycznie ćwicz umiejętności pracy z mapą i innymi materiałami.
2. Przed podaniem odpowiedzi dokładnie przeanalizuj materiał źródłowy do zadania.
3. Dokładnie czytaj polecenia w zadaniach. Przed udzieleniem odpowiedzi podkreślaj w poleceniu czynność, którą masz wykonać.
4. Odpowiadaj precyzyjnie na podane w treści zadania polecenia.
5. Zanim napiszesz odpowiedź na zadanie rachunkowe, oceń prawdopodobieństwo otrzymanego wyniku.
6. Unikaj skrótów myślowych i uogólnień, precyzyjnie formułuj odpowiedzi.

Poniżej przedstawiono szczegółową analizę wszystkich zadań egzaminacyjnych. Podkreślono zalety i wady odpowiedzi zdających, które mamy nadzieję, zostaną wykorzystane podczas spotkań przewodniczących zespołów oceniających z egzaminatorami i nauczycielami.

II. Szczegółowa analiza wybranych zadań i odpowiedzi zdających

Poziom podstawowy

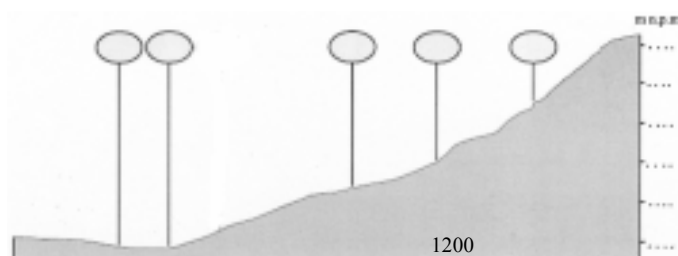
Zadanie 1 (1 pkt) Zapisz skalę liczbową mapy „Babia Góra” w postaci skali mianowanej Skala mianowana –	
Zadanie polegało na przedstawieniu liczbowej skali mapy w postaci skali mianowanej.	<p>To zadanie okazało się zbyt trudne dla ponad 60% zdających (łatwość 0.39). Znaczna część w ogóle nie podjęła próby rozwiązania tego zadania. Odpowiedzi błędne to głównie złe przeliczenie wartości (ilość zer), często podawane bez miana lub ze znakiem równości.</p> <p>Przykłady najczęściej powtarzających się odpowiedzi błędnych: $1\text{cm}=300\text{ m}$; $1\text{cm}=30\ 000\text{ cm}$; $1:30\ 000$. Nie mogły być zaliczone również te odpowiedzi, w których zapisano skalę w dwóch lub trzech postaciach.</p> <p>Często nie zapisywano odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.</p>
Zadanie 2. (1 pkt) Wydzielony z Babiogórskiego Parku Narodowego teren przysiółka Sulowa Cyrhel ma na mapie 1 cm^2 powierzchni. Podaj, jaką powierzchnię zajmuje ten obszar w terenie. Powierzchnia przysiółka Sulowa Cyrhel wynosi -	
Zadanie sprawdzało umiejętność obliczania powierzchni terenu na podstawie mapy.	<p>Poprawnie rozwiązało zadanie tylko 28% zdających ($p=0,28$). Spośród uczniów, którzy przystąpili do egzaminu wyłącznie na poziomie podstawowym umiejętnością tą wykazało się zaledwie 15% uczniów. Dużo było odpowiedzi z poprawną wartością, lecz błędnie podanym mianem lub odwrotnie. Zarówno jedne, jak i drugie w myśl kryteriów nie były uznawane za poprawne. Najczęściej występujące odpowiedzi błędne: 300 m^2; 300 km^2; 9 km; $90\ 000\text{ m}$.</p>

Zadanie 3. (2 pkt)

Poniższy przekrój topograficzny wykonano wzdłuż żółtego szlaku turystycznego ze schroniska w Markowych Szczawinach (D1) na Diablak. Wpisz w zaznaczone na rysunku miejsca (elipsy) numery, którymi oznaczono następujące obiekty:

- 1 – Dejakowy Potok
- 2 – źródło potoku Szumiąca Woda
- 3 – rozgałęzienie szlaków turystycznych
- 4 – koniec lasu
- x – wpisz w puste miejsca

Diablak

Markowe
Szczawiny

Odczytując z mapy rzeźbę terenu i porównując odległości, należało zlokalizować na przekroju topograficznym podane obiekty.

Zadanie okazało się łatwiejsze od poprzednich ($p=0,49$). Bez błędnie rozwiązał go prawie co trzeci zdający uzyskując 2 punkty, podobna ilość zdających nie otrzymała za to zadanie ani jednego punktu. Najczęściej mylono położenie obiektów 1 i 3 oraz zamieniano kolejność obiektu oznaczonego nr 4 oraz „pustego” okienka.

Zadanie 4. (1 pkt)

Opisz na przekroju w zadaniu nr 3 skalę pionową, wpisując stosowne wartości liczbowe.

Zadanie to było kontynuacją poprzedniego i polegało na uzupełnieniu skali pionowej na przekroju topograficznym (wykorzystując rysunek poziomicowy mapy).

Prawie 58% zdających otrzymało za to zadanie 0 punktów ($p=42$). Wśród nich największą grupę stanowili ci, którzy w ogóle nie podjęli próby rozwiązania. Najczęściej powtarzającym się błędnym rozwiązaniem było wpisywanie ostatniej wartości poziomicy nie 1700 lecz 1725 m. Często pojawiały się opisy skali, co 50 m.

Zadanie 5. (2 pkt)

Oblicz, jaką różnicę wysokości musi pokonać turysta na odcinku trasy od źródła potoku Szumiąca Woda (E2) na Diablak (szczyt Babiej Góry).

Wysokość bezwzględna źródła .....

Różnica wysokości .....

Zadanie sprawdzało opanowanie typowej dla pracy z mapą umiejętności, jaką jest obliczenie wysokości względnej na podstawie odczytania wartości poziomicy i wartości koty.

Największą trudność stanowiło odczytanie wartości poziomicy, na której zaznaczono źródło, pomimo, że pomagał w tym pogrubiony rysunek poziomicy o wartości, co 50 m oraz informacja w legendzie mapy „poziomice, co 10 m”. W skrajnych przypadkach różnice w odczycie przekraczały kilkaset metrów. Znaczna część zdających traciła punkty nie wpisując jednostek przy odczytanych wartościach. W efekcie za rozwiązanie tego zadania uzyskano zaledwie 23% z możliwych do uzyskania punktów ($p=0,23$).

Zadanie 6. (2 pkt)

Podaj nazwę metody prezentacji zjawisk, za pomocą których na mapie „Babia Góra” przedstawiono:

a) występowanie lasów - .....

b) obiekty noclegowe - .....

c) wysokości nad poziom morza - .....

Aby rozwiązać zadanie należało rozpoznać metody, jakimi przedstawiono na mapie wskazane elementy.

Było to najtrudniejsze zadanie w teście ($p=0,19$). Prawie 72% zdających nie uzyskało ani jednego punktu. Często podawano wymyślone nazwy np. *czerwone domki, kolory*. Zamiast metody zasięgów często podawano metodę *monochromatyczną* a zamiast poziomkowej *hypsometryczną*. W zadaniu natomiast pytano o najpowszechniej stosowane kartograficzne metody prezentacji zjawisk, których nazwy wprost wynikały z obrazu mapy, np. *występowanie lasów – metoda zasięgu*.

Zadanie 7. (2 pkt)

Turyści często wychodzą na Babią Górę, by podziwiać z niej wschód Słońca. Na podstawie mapy podaj dwie cechy krajobrazu decydujące o tym, że jest to jedno z najbardziej widokowych miejsc w Polsce.

Zdający powinien wykazać się znajomością odczytywania na podstawie mapy cech rzeźby terenu i zróżnicowania szaty roślinnej.

Ponad 44% zdających uzyskało pełną ilość punktów a prawie tyle samo 1 punkt (przy łatwości zadania 0,66). Zdający powinien wymienić cechy, które wynikały z legendy i obrazu mapy. Najczęściej wymieniano obiekty stanowiące walory krajobrazu sporadycznie podkreślając, że jest to najwyższy położony punkt, a partie szczytowe nie są porośnięte roślinnością.

Zadanie 8. (2 pkt)

Zaznacz, na której z podanych niżej kulminacji pasma Babiej Góry, Słońce góruje najwcześniej. Odpowiedź krótko uzasadnij.

- 1) Diablak
- 2) Gówniak
- 3) Kępa
- 4) Sokolica

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

W tym zadaniu należało wykazać się znajomością zależności długości geograficznej i czasu górowania Słońca.

Prawie 40% zdających wskazało spośród podanych kulminacji Sokolicę, w uzasadnieniu uwzględniło długość geograficzną otrzymując, maksymalną ilość punktów. Ci, którzy spełnili tylko jedno z podanych kryteriów otrzymali za odpowiedź 1 punkt. Zdarzały się pomyłki w zlokalizowaniu Gówniaka i mylenie go z Główniakiem, pomimo że w treści zadania wyraźnie podano, że są to „kulminacje pasma Babiej Góry”. Łatwość zadania to 0,48.

Zadanie 9. (2 pkt)

Podaj trzy cechy zagospodarowania terenu w obszarze pola B2.

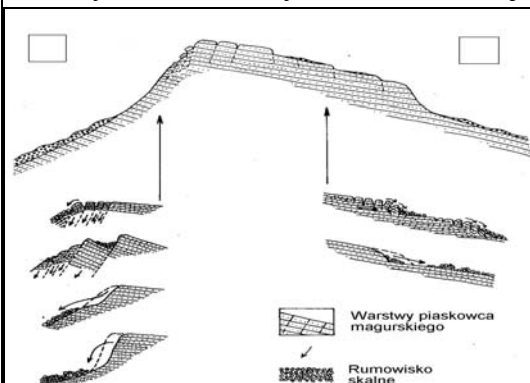
Zadanie polegało na odczytaniu z mapy informacji dotyczących zagospodarowania terenu na wskazanym obszarze.

Większość rozwiązań była poprawna ($p=0,70$). Najczęściej wskazywane cechy to zwarta zabudowa, gęsta sieć dróg, liczne obiekty usługowe. Błędy w odpowiedziach najczęściej wynikały z nieuwważnego przeczytania polecenia i polegały na podawaniu cech środowiska przyrodniczego (nie zagospodarowania) oraz wymienianiu ogólnych cech zagospodarowania niewystępujących na wskazanym obszarze.

Zadanie 10. (3 pkt)

Korzystając z mapy oraz zamieszczonego niżej schematu, wykonaj zadania:

- Na podstawie analizy przebiegu poziomic zaznacz na schemacie w pustych okienkach:
  - stok północny (N) i południowy (S). Uzasadnij swój wybór.
  - Podaj jeden z czynników, który zdecydował o odmiennym ukształtowaniu obu stoków.
  - Podaj przykład ruchów masowych występujących w rejonie Babiej Góry.
- „Ruchy masowe w wysoko wzniesionej części Babiej Góry”

Zadanie sprawdzało umiejętność odczytywania i interpretowania informacji geograficznych zapisanych na mapie i na przekroju geologicznym.

Pełne rozwiązanie zadania polegało na udzieleniu trzech odpowiedzi – sprostali temu zaledwie co piąty zdający. Błędne rozwiązania w poszczególnych punktach najczęściej wynikały z:

- braku uzasadnienia lub uzasadnienia nie związanego z rysunkiem poziomic
- podawania czynników, które w tym przypadku nie miały znaczenia np. wiatr, lądolód
- nierozumienia terminu „ruchy masowe” i podawanie odpowiedzi typu *erozja* lub *wietrzenie*

W całości zadanie okazało się trudne ($p=0,30$).

Zadanie 11. (6 pkt)

Mieszkasz w DT PTTK Hanka (B2). Wybierasz się zielonym szlakiem do schroniska PTTK na Markowych Szczawinach. Na podstawie mapy opisz przebieg pieszej wędrówki, uwzględniając: kierunek marszu, rodzaje dróg, pokrycie terenu, mijane po drodze obiekty istotne dla turysty.

W tym zadaniu należało na podstawie mapy opisać krajo-braz wzdłuż podanej trasy górskiej wycieczki.

To najwyższej punktowane zadanie okazało się najłatwiejsze w całym teście ($p=0,81$). Tylko około 2% zdających nie otrzymało za rozwiązanie ani jednego punktu. Spośród czterech kryteriów wskazanych w treści zadania najwięcej trudności sprawiało wskazanie kierunku marszu (mylono go z kierunkiem północnym) oraz określenie pokrycia terenu (w tym przypadku najczęściej zapomniano o uwzględnieniu tego elementu odpowiedzi).

Zadanie 12. (3 pkt) Podaj przykłady walorów środowiska przyrodniczego lub zagospodarowania terenu obszaru przedstawionego na mapie, umożliwiające rozwój turystyki: a) pieszej; b) narciarskiej; c) wspinaczkowej	
W tym zadaniu należało, na podstawie informacji odczytanych z mapy, podać przykłady walorów umożliwiających rozwój różnych rodzajów turystyki	Było to jedno z łatwiejszych zadań w teście ($p=0,72$), ponad 1/3 zdających uzyskała maksymalną ilość punktów. Bez problemów wskazywano walory umożliwiające rozwój turystyki pieszej i narciarskiej natomiast kłopoty pojawiały się przy odpowiedzi dotyczącej turystyki wspinaczkowej (najczęściej podawano strome stoki) a kryteria nie pozwalały uznać takiej odpowiedzi za poprawną.

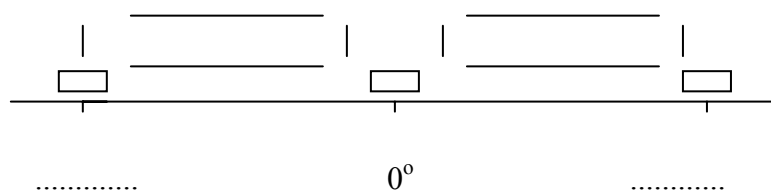
Zadanie 13. (3 pkt) Podaj po jednym przykładzie konsekwencji ekonomicznych, społecznych i przyrodniczych rozwoju turystyki w terenie przedstawionym na mapie. Konsekwencje ekonomiczne: ..... Konsekwencje społeczne: ..... Konsekwencje przyrodnicze:	
Zdający analizując mapę powinien przedstawić zgodnie z podanymi kryteriami konsekwencje rozwoju turystyki w okolicach Babiej Góry.	Podanie konsekwencji rozwoju turystyki w terenie przedstawionym na mapie nie nastręczało trudności prawie połowie zdających, którzy uzyskali maksymalną ilość punktów (przy łatwości zadania $p=0,70$). Polecenie wymagało rozdzielenia konsekwencji na trzy wskazane grupy. Najczęściej mylono ekonomiczne i społeczne przy poprawnym na ogół wskazywaniu konsekwencji przyrodniczych. Często zapominano o tym, że przykłady konsekwencji mają dotyczyć obszaru przedstawionego na mapie.

Zadanie 14. (2 pkt) Na podstawie mapy opisz układ przestrzenny Zawoi, między przysiółkami Widły i Składy wyjaśniając, co zadecydowało o takim rozmieszczeniu zabudowy.	
Zdający winien korzystając z mapy opisać i wyjaśnić układ przestrzenny wskazanej miejscowości.	To ostatnie zadanie dotyczące mapy okolic Zawoi okazało się trudne do rozwiązania ($p=0,38$). Błędy wynikały głównie z braku rozumienia pojęcia „układ przestrzenny” i nieuważnego czytania treści mapy w tym rzeźby i sieci rzecznej. Wielu nie dostrzegало, że zabudowa rozwinęła się wzdłuż drogi i jest zwarta. Prawie 38% zdających nie uzyskało ani jednego punktu. Pomimo że w zadaniu wyraźnie podane były dwa polecenia <i>opisz</i> i <i>wyjaśnij</i> często ograniczano się do wymienienia infrastruktury turystycznej.

Zadanie 15. (4 pkt)

Uzupełnij poniższy schemat tak, aby przedstawiał cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej:

- wpisz odpowiednie wartości szerokości geograficznych zwrotników w miejsca kropek,
- dorysuj na schemacie strzałki określające kierunki przemieszczania się mas powietrza oraz wpisz w odpowiednich kwadratach litery oznaczające obszar wysokiego (W) i niskiego (N) ciśnienia atmosferycznego.
- podaj nazwę wiatru wiejącego w dolnej warstwie troposfery – .....
- podkreśl trzy cechy, które dotyczą wyżej wymienionego wiatru: wilgotny, suchy, ciepły, chłodny, okresowy, stały.

W tym zadaniu należało wykazać się rozumieniem mechanizmu cyrkulacji pasatowej.

Zadanie złożone z czterech poleceń, z których najlepiej radzono sobie z ostatnim to jest ze wskazaniem cech pasatów. Spośród błędnych odpowiedzi najczęściej powtarzały się:

- 66,5°; 33°
- strzałki w odwrotnym kierunku lub niekompletne
- halny, monsuny
- podkreślenie *chłodny* zamiast *ciepły*

Łącznie za rozwiązanie tego zadania uzyskano 1/3 możliwej do zdobycia ilości punktów (p = 0,33).

Zadanie 16. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, korzystając z mapy (zał. 1). Przyporządkuj każdemu z czterech zaznaczonych na mapie (cyframi 1 - 4) obszarów, podane niżej cechy dotyczące klimatu i roślinności.

Typ klimatu: równikowy wybitnie wilgotny; umiarkowany chłodny; subpolarny.

Formacja roślinna: tajga; sawanna; las równikowy.

Charakterystyczne (typowe) rośliny: wysokie trawy i akacje; mchy i porosty.

Numer na mapie	Typ klimatu	Formacje roślinne	Charakterystyczne rośliny
1			kakaowce i liany
2	podrównikowy suchy		
3			świerki i modrzewie
4		tundra	

Zadanie sprawdzało znajomość zależności roślinności od klimatu

Zadanie okazało się stosunkowo łatwe ($p=0,77$) a maksymalną ilość (4 pkt.) uzyskało aż 66% zdających. Najczęściej powtarzającym się błędem było wpisywanie do tabeli własnych określeń zamiast wybranych spośród podanych w zadaniu. Wiele błędnych odpowiedzi wskazywało na przypadkowe, wręcz bezmyślne przyporządkowania np. do tundry – kakaowce i liany, do świerków i modrzewi – las równikowy.

Zadanie 17. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, przyporządkowując opisom właściwy typ klimatu i literę (A, B, C, D), którą oznaczono na mapie (zał. 1) jego występowanie.

Klimat: zwrotnikowy kontynentalny; umiarkowany kontynentalny; zwrotnikowy o odmiennie monsunowej; umiarkowany morski; podrównikowy wilgotny.

Lp.	Charakterystyczne cechy klimatu	Klimat (strefa i typ)	Litera na mapie
1	Średnia roczna temperatura powietrza od 0°C do 10°C, opady całoroczne z przewagą jesienno-zimowych.		
2	Średnia roczna temperatura powietrza od 0°C do 10°C, opady niewielkie przeważnie latem.		
3	Średnia roczna temperatura powietrza powyżej 20°C, opady obfite przeważnie lub wyłącznie latem.		
4	Średnia roczna temperatura powietrza powyżej 20°C, opady atmosferyczne sporadycznie występujące w ciągu roku.		

W tym zadaniu zdający powinien rozpoznać typ klimatu na podstawie opisu jego cech oraz wskazać obszar jego występowania na mapie.

To zadanie, również dotyczące klimatu okazało się trudniejsze od poprzedniego ($p=0,54$). Znacznie łatwiej radzono sobie z lokalizacją na mapie opisanych typów klimatu niż z przyporządkowaniem im właściwej nazwy. Zdający często z niedbałości mylili oznaczenia A, B, C, D z 1,2,3,4, które odnosiły się do poprzedniego zadania.

Zadanie 18. (2 pkt)

Uzupełnij niżej zamieszczone zdania właściwymi terminami geograficznymi:

a) Obszar, z którego wody spływają do jednego zbiornika wodnego, to:

.....

b) Obszar, z którego wody spływają dopływami do rzeki głównej, to:

.....

c) Czasowe zatrzymanie wody w zlewni opóźniające jej odpływ np. do rzeki, to:.....

Zdający powinien wykazać się znajomością znaczenia podstawowych terminów z zakresu hydrologii.

Z pozoru proste zadanie ma łatwość zaledwie 0,21. Okazało się bardzo trudne dla prawie 68%, którzy nie uzyskali ani jednego punktu. Najwięcej trudności nastroczał termin *retencja*. Wszystkie właściwe terminy wpisał zaledwie co dziesiąty uczeń.

Zadanie 19. (2 pkt)

Wpisz litery, którymi oznaczono cechy charakterystyczne dla lodowca górskiego i lądolodu.

Cechy:

- a) stanowi rozległą pokrywę lodową,
- b) zajmuje stosunkowo niewielkie powierzchnie,
- c) występuje w klimacie polarnym,
- d) występuje w różnych strefach klimatycznych,
- e) spływa szerokim frontem we wszystkich kierunkach,
- f) spływa w dół jezorem.

Cechy lądolodu .....

Cechy lodowca górskiego .....

Zadanie sprawdzało znajomość cech charakterystycznych dla lodowca górskiego i lądolodu.

Ponad połowa zdających poprawnie rozwiązała zadanie uzyskując dwa punkt (p=0,59). Najwięcej problemów stwarzało przyporządkowanie punktów *c* oraz *e*.

Zadanie 20. (2 pkt)

Podaj dwa przykłady działań człowieka powodujących degradację gleb i wyjaśnij, na czym polega ich negatywny wpływ na urodzajność gleb.

W tym zadaniu wymagano podania przykładów działań człowieka powodujących degradację gleb, oraz wyjaśnienia ich wpływu na gleby.

Za to zadanie zdający uzyskali łącznie 64% możliwych do zdobycia punktów. Znaczna część odpowiedzi miała charakter ogólnikowy np. *niewłaściwe nawożenie, zła uprawa*. Często ograniczano się tylko do podania przykładów zapominając o wyjaśnieniu ich negatywnego wpływu. W znacznej ilości prac mylono działania ze skutkami.

Zadanie 21. (2 pkt)

Podaj po jednym przykładzie ograniczeń gospodarki człowieka i ruchu turystycznego w parkach narodowych.

Ograniczenia gospodarki .....

Ograniczenia w ruchu turystycznym .....

Rozwiązujący to zadanie powinien podać przykłady działań ograniczających ingerencją człowieka w środowisko naturalne parków narodowych.

Ponad połowa zdających poprawnie podała obydwa przykłady i uzyskała za rozwiązanie 2 punkty. Jako ograniczenia gospodarki najczęściej podawano zakaz budowy zakładów przemysłowych a dla turystyki nakaz poruszania się po wyznaczonych szlakach. Zdarzały się zbyt ogólne stwierdzenia np. *brak ingerencji człowieka w strukturę chronionego obszaru*. Zadanie mieściło się w grupie umiarkowanie trudnych ($p=0,65$).

Zadanie 22. (3 pkt)

Wymienione regiony świata: **Gobi, Jawa, Grenlandia, Nizina Chińska, Himalaje, Riwiera Francuska (Lazurowe Wybrzeże)** podziel na dwie grupy według kryterium gęstości zaludnienia. Do każdego regionu dobierz (z niżej podanych) właściwą barierę lub atrakcję osadniczą, wpisując numer, którym ją oznaczono.

Bariery osadnicze: 1. wodna; 2. grawitacyjna; 3. termiczna.

Atrakcje osadnicze: 4. żyzne gleby powulkaniczne; 5. żyzne gleby mady; 6. dogodny klimat podzwrotnikowy (śródlądowy).

Regiony o dużej koncentracji ludności:

Atrakcje osadnicze:

Regiony o małej koncentracji ludności:

Bariery osadnicze:

Zdający powinien wykazać wpływ czynników przyrodniczych na gęstość zaludnienia wskazanych obszarów Ziemi.

Największa grupa spośród zdających (ponad 40%) poprawnie pogrupowała wszystkie regiony i przyporządkowała wszystkie bariery i atrakcje, a co piąty nie uzyskał ani jednego punktu. Najmniej trudności nastroczało przyporządkowanie atrakcji dla Niziny Chińskiej i Riwiery Francuskiej a najczęściej dla pustyni Gobi i Himalajów, często podawano barierę termiczną. W znacznej ilości prac zamiast przyporządkować podane bariery i atrakcje podawano własne sformułowania. Łatwość zadania to $p = 0,61$.

Zadanie 23. (3 pkt)

Oznacz literą P – zdania prawdziwe, literą B – zdania błędne.

Poniższe zdania dotyczą ludności Polski.

- a) Ludność w wieku produkcyjnym stanowi powyżej 30% ogółu ludności. ....
- b) W ostatnich latach wzrasta udział zatrudnienia w usługach. ....
- c) Największy współczynnik feminizacji jest w grupie wieku 80 i więcej lat. ....
- d) Najwięcej bezrobotnych jest wśród ludności z wykształceniem wyższym. ....
- e) Rodzi się więcej chłopców niż dziewczynek. ....
- f) Więcej ludności mieszka na wsi niż w miastach.

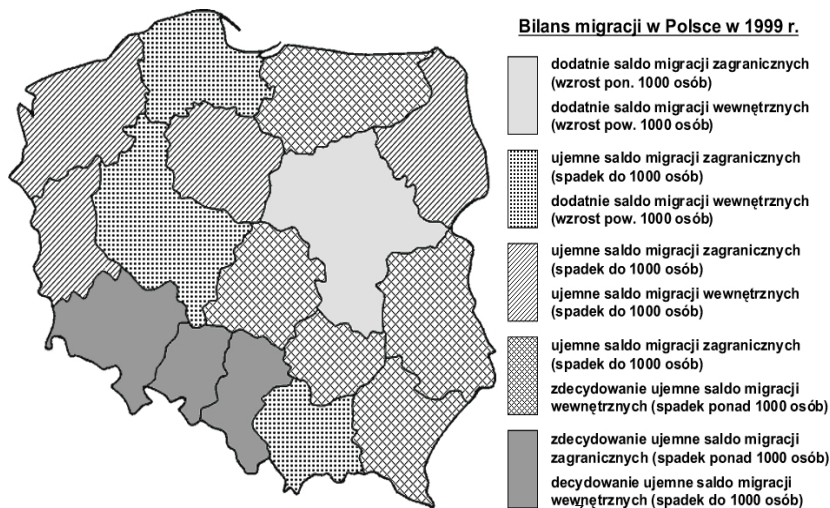
W tym zadaniu zdający powinien wykazać się znajomością struktury demograficznej ludności Polski.

Zadanie miało taką samą łatwość jak poprzednie $p=0,61$.

Najwięcej osób (61%) uzyskało 2 pkt. a tylko 12% trafnie określiło prawdziwość bądź nieprawdziwość wszystkich zdań. Błędne odpowiedzi najczęściej zdarzały się w zdaniach a) oraz e). Błędy wynikały z braku wiedzy o podstawowych prawidłowościach demograficznych.

Zadanie 24. (5 pkt)

Posługując się poniższą mapą „Bilans migracji w Polsce”, sformułuj wniosek wynikający z porównania migracji wewnętrznych i zewnętrznych województwa mazowieckiego i śląskiego. Wyjaśnij, podając po dwa argumenty, przyczyny takiego salda migracji w tych województwach

W tym zadaniu zdający powinien wykorzystać informacje odczytane z mapy oraz własną wiedzę do przedstawienia przyczyn migracji w Polsce.

Za to zadanie można było zdobyć łącznie 5 punktów, łatwość $p=0,46$. Co czwarty zdający nie otrzymał ani jednego punktu a pozostałe przedziały rozłożyły się prawie równomiernie. Wiele odpowiedzi dowiodło, że zdający nie rozumieją terminu „saldo migracji”, lub nie znają podziału administracyjnego Polski. Sporo problemów sprawiło sformułowanie wniosku, który był łatwy do odczytania z legendy mapy. Często zdarzało się, że zamiast wniosku podawano wyjaśnienie.

Zadanie 25. (1 pkt)

Zakreśl dwa zdania charakteryzujące cechy wód podziemnych Żuław Wiślanych.

- a) zalegają bardzo płytko.
- b) zalegają bardzo głęboko.
- c) są zanieczyszczone, ponieważ rozkładające się w wodzie cząstki organiczne zawierają metan i związki żelaza.
- d) nie są zanieczyszczone, ponieważ zalegają w aluwiach.

Zdający powinien wykazać się znajomością cech wód podziemnych na Żuławach Wiślanych.

To pozornie łatwe zadanie, rozwiązał zaledwie co czwarty zdający ($p=0,24$). Spośród błędnych zdań najczęściej wskazywano, że wody podziemne Żuław Wiślanych nie są zanieczyszczone, ponieważ zalegają w aluwiach.

Zadanie 26. (5 pkt)

Uzupełnij poniższe związki przyczynowo-skutkowe, tak aby przedstawiały schemat:

Skała macierzysta → typ gleby → urodzajność → wykorzystanie rolnicze (uprawy)

Np. gliny lodowcowe → gleby brunatne → średnio urodzajne → uprawa: np. jęczmień

nanosy w dolnym biegu rzeki → ..... → ..... → .....

b) ..... → bielicowe → ..... → .....

Zdający tworząc schemat przyczynowo-skutkowy (dotyczący rolniczego wykorzystania gleb) przedstawiał przykłady powiązań w systemie człowiek-przyroda-gospodarka,.

Za rozwiązanie tego zadania uzyskano 1/3 możliwych do zdobycia punktów ($p=0,34$). Pomimo, że w poleceniu zamieszczono schemat oraz przykład zapisu, który należało potraktować jako wzór, pełne dwa ciągi przyczynowo-skutkowe ułożyło zaledwie 6% zdających. Najwięcej trudności pojawiało się przy określeniu urodzajności, często wpisywano samo określenie *urodzajność* bez wartościowania, (np. duża, mała).

Zadanie 27. (1 pkt)

Przeczytaj uważnie poniższy fragment tekstu dotyczący plemienia Penanów z Borneo. Na podstawie podanych informacji sformułuj problem (dotyczący środowiska przyrodniczego lub ekologii), który Penanowie muszą rozwiązać.

„150 kilometrów w górę Baram, nad rzeką Tutoh, leży osada Penanów – Long Iman. Mój przyjaciel Mutang poszedł właśnie zapolować na dzikie świnię. Jego ojciec Tu`o, wódz tutejszej wspólnoty urodził się w dżungli w czasach, gdy większość Penanów trudniła się myślistwem i zbieractwem. Obecnie ten kraj ma 33% udziału w światowym eksporcie tropikalnego drewna. W miarę jak ubywa drzew, Penanowie, pozbawieni naturalnej bazy życiowej, jaką stanowił las, migrują do państwowych osad, które buduje dla nich rząd, by wywabić tubylców z dżungli. W efekcie tych działań z siedmiotysięcznej dziś populacji Penanów koczownicze życie wiedzie najwyżej 300.

Obiecane budynki użyteczności publicznej – szkoły i szpitale nigdy nie stanęły. Pracy jest tu niewiele – można się wynająć do prostych robót przy wyrębie. Las jest ich ojczyzną i domem, cała ich historia została utrwalona w tutejszym pejzażu. ...

Po drodze ... pokazuje nam liście roślin posiadających moc uzdrawiania. Rosną tu drzewa wytwarzające rzadkie gatunki żywicy – cenny towar w handlu wymiennym z wędrującymi kupcami ... . Najważniejszą rośliną jest tu sagowiec – drzewo życia.”

Źródło: na podstawie Wade Davis, Czy pozwolimy rdzennym kulturom ewaluować na ich własnych warunkach?, [w]: National Geographic Polska, vol.1, nr 1, październik 1999 r.

W tym zadaniu zdający na podstawie tekstu źródłowego formułował problem natury przyrodniczej lub ekologicznej.

Wysoka łatwość zadania ($p=0,77$) wynikała zapewne z szeroko postawionego polecenia. Zapis mógł dotyczyć wielu problemów. Mimo to często problem był formułowany nieporadnie lub był opisem przedstawionej w tekście sytuacji.

Zadanie 28. (2 pkt)

Na podstawie analizy tekstu dotyczącego plemienia Penanów z Borneo oraz własnej wiedzy, podaj dwa negatywne skutki dla środowiska przyrodniczego, do których prowadzi polityka gospodarcza rządu malezyjskiego.

Zadanie wymagało podania na podstawie analizy tekstu negatywnych skutków działalności gospodarczej dla środowiska przyrodniczego.

Ponad połowa zdających uzyskała maksymalną ilość punktów ($p=0,68$), podając dwa negatywne skutki, które dotyczyły środowiska przyrodniczego. Pozostali albo nie podejmowali próby udzielenia odpowiedzi albo wskutek nieuważnego czytania polecenia podawali zamiast skutków przyrodniczych skutki społeczne dla ludności zamieszkującej te tereny.

Zadanie 29. (3 pkt)

Wymień trzy negatywne skutki dla społeczności Penanów, do których prowadzi polityka rządu malezyjskiego.

Zadanie sprawdzało czy zdający potrafi na podstawie analizy tekstu, dostrzec negatywne skutki społeczne decyzji politycznych.

Również za rozwiązanie tego zadania, co drugi zdający uzyskał maksymalną ilość punktów, zapisując po analizie tekstu trzy negatywne skutki polityki rządu dla społeczności Penanów. Zdarzało się, że wbrew wyraźnemu poleceniu podawano skutki pozytywne np. *podniesienie się standardu życia mieszkańców, lepsza opieka lekarska*. Świadczy to o pobieżnym czytaniu tekstu, do którego odnosiły się przecież aż cztery zadania. Zadanie miało wysoką łatwość $p=0,76$.

Zadanie 30. (3 pkt)

Zaproponuj trzy możliwe do przeprowadzenia działania, mające na celu poprawę warunków życia Penanów.

Rozwiązanie zadania polegało na podaniu propozycji rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych dostrzeżonych na podstawie opisu.

Łatwość tego zadania jest bardzo podobna do poprzedniego ($p=0,74$). Zdarzały się oryginalne propozycje poprawy warunków życia Penanów np. działania ONZ wymuszające zmianę polityki rządu w zamian za projekty gospodarcze wspomagające rozwój kraju, objęcie Penanów międzynarodowym programem ochrony ludności tubylczej, rozwój turystyki. Chociaż były też propozycje bezsensowne i infantylne np. *zamknąć ich w rezerwatach, wybudować sklepy, dzięki czemu będzie można kupić środki higieniczne niezbędne dla kobiet*.

Zadanie 31. (3 pkt)

Na podstawie analizy danych statystycznych sformułuj prawidłowości dotyczące:

- gęstości linii kolejowych w państwach europejskich na tle pozostałych krajów,
- różnic w gęstości linii kolejowych w państwach o dużej i małej powierzchni,
- tendencji zmian długości linii kolejowych w państwach o różnym stopniu rozwoju gospodarczego.

Kraj	Linie kolejowe w eksploatacji w tys. km						Gęstość linii kolejowych w km/100 km ²
	1950	1960	1970	1980	1990	1997	
Australia	43,4	42,0	40,3	39,4	35,5	36,2	0,5
Belgia	5,6	4,6	4,1	4,0	3,5	3,4	11,2
Francja	41,4	38,8	36,0	33,9	34,1	31,8	5,8
Indie	54,7	56,7	59,7	60,9	62,0	62,8	1,9
Niemcy	47,0	47,8	47,8	45,9	44,1	38,4	10,0
Rumunia	10,9	11,0	11,0	11,1	11,3	11,4	4,8
USA	360,1	350,0	331,9	288,1	192,7	164,4	1,7

Źródło: *Tablice geograficzne*, Wydawnictwo Adamantan, Warszawa 2001

Prawidłowości:

Zadanie sprawdzało umiejętność formułowania prawidłowości charakteryzujących transport kolejowy w wybranych regionach na podstawie analizy danych statystycznych.	<p>Za rozwiązanie tego zadania zdający otrzymali ponad połowę z możliwych do zdobycia punktów ($p=0,55$), a komplet trzech punktów uzyskał co trzeci uczeń. Często zamiast prawidłowości zdający cytowali wartości lub konkretne kraje np. <i>Belgia ma największą a Australia najmniejszą gęstość linii kolejowych</i> – zamiast: „państwa o dużej powierzchni charakteryzują się mniejszą gęstością linii kolejowych od państw o małej powierzchni kraju”.</p> <p>Znaczna ilość udzielonych odpowiedzi wykazała dużą nieporadność w posługiwaniu się terminami „gęstość” i „długość” linii kolejowych.</p>
---	---

Zadanie 32. (3 pkt)

Z wymienionych niżej określń zakresł trzy, które dotyczą krajów wysoko rozwiniętych:

- w strukturze wiekowej duży udział ludności w podeszłym wieku
- przewaga surowców w strukturze towarowej eksportu
- przewaga zatrudnienia w rolnictwie
- znaczny udział usług w tworzeniu PKB
- duże zasoby taniej siły roboczej
- duże zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca

W tym zadaniu wymagano od zdającego wskazania cech społeczno-ekonomicznych krajów wysokorozwiniętych.	To jedno z łatwiejszych zadań pozwoliło uzyskać 70% możliwych do zdobycia punktów. Spośród błędnych wskazań najczęściej pojawiała się zdanie e) „duże zasoby taniej siły roboczej”.
---	---

Zadanie 33. (2 pkt)

Wyjaśnij, podając dwa argumenty, dlaczego średnia długość życia ludności jest jednym z mierników poziomu rozwoju gospodarczego państw.

Tym zadaniem sprawdzano umiejętność wykorzystania własnej wiedzy do wyjaśnienia zastosowania wybranego wskaźnika demograficznego jako miernika poziomu gospodarczego.

Niska łatwość tego zadania ($p=0,35$) wynikała głównie z tego, że zdający często podawali jako odpowiedź prawidłowość polegającą na dłuższym trwaniu życia w krajach wysoko rozwiniętych w porównaniu do słabo rozwiniętych, co nie stanowiło wyjaśnienia. Często uczniowie, którzy nie zrozumieli polecenia podawali, że *ludzie dłużej żyjąc, dłużej pracują i jest wyższy poziom rozwoju lub np. w państwach bogatych mniej pracują więc dłużej żyją*.

Zadanie 34. (4 pkt)

Podaj po dwa czynniki decydujące o:

- a) wzroście znaczenia gazu ziemnego wśród innych rodzajów surowców energetycznych.
- b) ogólnym spadku tempa inwestycji w energetyce jądrowej.

W tym zadaniu sprawdzano znajomość przyczyn wzrostu znaczenia gazu ziemnego jako surowca energetycznego oraz ograniczenia inwestycji w energetyce jądrowej.

Większość odpowiedzi była formułowana poprawnie i logicznie ($p=0,65$). Spośród poprawnych odpowiedzi najczęściej pojawiały się: w punkcie a) *tani i przyjazny dla środowiska* a w punkcie b) *obawa przed awarią*

Zadanie 35. (2 pkt)

Wymień dwie, niezwiązane ze środowiskiem naturalnym, przyczyny słabego rozwoju gospodarczego państw Afryki.

W tym zadaniu wymagano znajomości przyczyn słabego rozwoju gospodarczego państw Afryki.

Zadanie nie sprawiało większych problemów ($p=0,72$), chociaż niektórzy podawali tylko jedną przyczynę. Pomimo wyraźnego wskazania w poleceniu, że przyczyny mają być nie związane ze środowiskiem przyrodniczym znaczna część odpowiedzi wskazywała właśnie takie. Stosunkowo często zdarzały się odpowiedzi ogólnikowe np. *słaby rozwój, zła gospodarka*.

Zadanie 36. (2 pkt)

Globalizację można różnie oceniać. Jak każdy proces o charakterze światowym ma swe pozytywne, ale i również negatywne strony. Podaj po jednym przykładzie argumentów podawanych przez zwolenników i przeciwników globalizacji.

Zwolennicy (korzyści) .....

Przeciwnicy (zagrożenia) .....

Zdający miał przytoczyć argumenty za i przeciw globalizacji.	Za rozwiązanie tego zadania uzyskano dokładnie połowę możliwych do zdobycia punktów ($p=0,50$). Znaczna grupa zdających w ogóle nie podjęła próby rozwiązania tego zadania. Najczęściej podawanymi korzyściami były <i>wzrost rozwoju gospodarczego i upowszechnianie nowych technologii</i> a zagrożenia to <i>utrata tożsamości narodowej</i> .
--	---

Zadanie 37. (3 pkt)

Do każdego z niżej podanych narodów dopisz nazwę państwa, w którym walczy on o uzyskanie niepodległości.

a) Kurdowie - .....

b) Palestyńczycy - .....

c) Baskowie - .....

W tym zadaniu zdający powinien wykazać się znajomością państw, w których podane narody walczą o uzyskanie niepodległości.	Właściwe państwa do wszystkich podanych narodów wpisał zaledwie co piąty zdający ($p=0,39$). Najczęściej powtarzającą się błędną odpowiedzią było przyporządkowanie Palestyńczykom nie istniejącego państwa <i>Palestyna</i> .
---	--

Zadanie 38. (3 pkt)

Do odpowiedniego opisu dobierz miejsca konfliktów (Bałkany, Cypr, Irlandia)

a) Konflikt katolików i protestantów w północno-wschodniej części wyspy -

b) Podział wyspy na części zamieszkałe przez ludność turecką i grecką -

c) Najbardziej krwawy konflikt europejski od czasu zakończenia II wojny światowej, którego źródłem była mozaika etniczna, religijna, kulturowa i gospodarcza -

Zdający powinien identyfikować miejsca konfliktów na podstawie podanych informacji.	To jedno z najłatwiejszych zadań w tym arkuszu ($p = 0,74$). Na ogół trafnie przyporządkowywano wszystkie miejsca do opisanych konfliktów. W błędnych odpowiedziach najczęściej zamieniano (najprawdopodobniej przez nieuwagę) Cypr i Irlandię.
---	---

Zadanie 41. (3 pkt)

Uzupełnij schemat dotyczący ruchów wody morskiej, tak aby powstały ciągi przyczynowo-skutkowe.

przyczyny	rodzaj ruchów wody morskiej
podmorskie trzęsienia ziemi	
	pływy
stałe wiatry	
	sejsze
<p>W tym zadaniu zdający tworzył ciągi przyczynowo-skutkowe dotyczące przyczyn powstawania ruchów wody morskiej.</p>	
<p>Zadanie należy do grupy zadań trudnych $p=0,36$. Tylko około 7% zdających potrafiło bezbłędnie powiązać skutki z przyczynami ruchów wody morskiej. Najczęściej pomijano przyczyny powstawania sejszy a w przypadku pływów często podawano określenia ogólnikowe np. <i>położenie Księżyc</i>, lub samo określenie <i>Księżyc</i></p>	

Zadanie 42. (4 pkt)

Przeczytaj uważnie fragment z pamiętnika Iwony i odpowiedz na poniższe pytania:

Niedziela 22.12.2002

... Zbliżają się Święta Bożego Narodzenia a wraz z nimi miła perspektywa odpoczynku w gronie najbliższych i prezentów pod choinkę. Martwi mnie jednak niekorzystna prognoza pogody na święta. Dzisiaj las wygląda bajkowo, jest mroźno, gałęzie drzew pokryte są szadzią. Ale już jutro temperatura nieznacznie wzrośnie a na drogach pojawi się lodowa powłoka. Odpada więc zaplanowany długi spacer z przyjaciółmi, bo w taką pogodę nawet strach wychodzić z domu ...

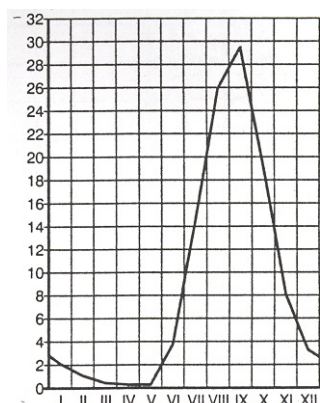
- W jakich warunkach atmosferycznych tworzy się szadź?
- Podaj nazwę zjawiska nazwanego w tekście lodową powłoką.
- Podaj warunki, w jakich dochodzi do oblodzenia jezdni i chodników.
- Na podstawie własnych wiadomości napisz, jakie negatywne skutki w funkcjonowaniu komunikacji samochodowej przynosi ten osad.

Wykorzystując informacje zawarte w tekście oraz własną wiedzę zdający wyjaśniał przyczyny powstawania gołoledzi i podawał przykłady skutków tego zjawiska.	Prawie każdy zdający starał się rozwiązać to zadanie, które nie sprawiało większych trudności ($p=0,67$) a ponad 20% zdających otrzymało komplet czterech punktów. Wśród niepełnych odpowiedzi najczęściej zapominano o dużej wilgotności powietrza jako jednym z warunków powstawania szadzi oraz o wychłodzeniu podłoża poniżej 0°C przy powstawaniu oblodzenia.
--	--

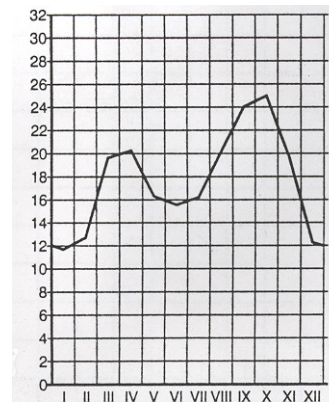
Zadanie 43. (3 pkt)

Wykresy przedstawiają stany miesięczne wielkości przepływów dwóch rzek o ustroju (reżimie) śnieżno-deszczowym i deszczowym monsunowym.

Pod każdym z wykresów wpisz właściwy typ ustroju. Podaj przyczyny wysokich stanów wody w rzekach obydwu ustrojów.

A .....

B .....

Na podstawie wykresów zdający rozpoznawał reżimy rzek oraz podawał przyczyny zróżnicowania wielkości przepływów w ciągu roku.

Zdający w większości odpowiadali poprawnie, właściwie podpisując wykresy i argumentując przyczyny wyżówek ($p=0,59$). Najczęstsze powody nieprzyznawania punktów to:

w ustroju monsunowym, podawanie typu klimatu w ustroju śnieżno-deszczowym pomijanie przyczyn jednej z wyżówek. Sporadycznie mylono podpisy pod wykresami.

Zadanie 44. (4 pkt)

Na podstawie mapy rozmieszczenia opadów atmosferycznych na kuli ziemskiej (zał. 1), podaj po jednej głównej przyczynie bardzo dużej lub bardzo małej ilości opadów na wskazanych obszarach. A; .....B; .....C; .....D.....

Zadanie sprawdzało znajomość przyczyn zróżnicowania wielkości opadów we wskazanych na mapie obszarach.

To pozornie łatwe zadanie sprawiało zdającym duże trudności ($p=0,38$). W wielu odpowiedziach nie odróżniano przyczyn od skutków. Często podawano typ klimatu np. *klimat równikowy*, lub informację *duże opady* zamiast podać przyczyny dużej lub małej ilości opadów jak wynikało z polecenia.

Zadanie 45. (3 pkt)

Uzupełnij tabelę obrazującą genezę i wiek wybranych surowców mineralnych Polski.

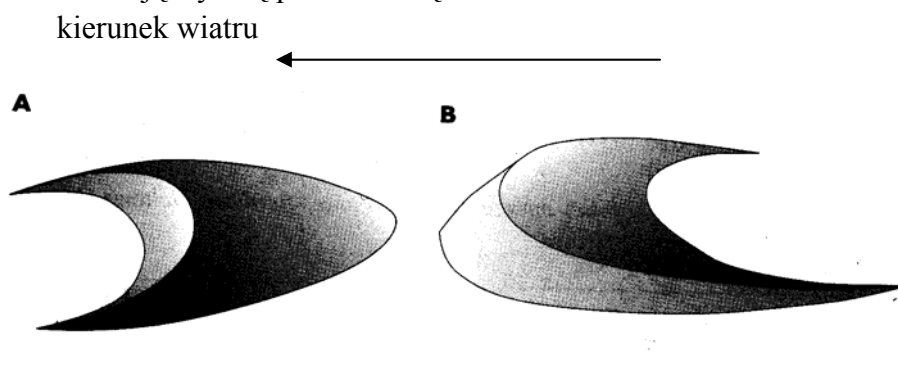
Lp.	Surowiec mineralny (skalny)	Okres powstania	Geneza
1		karbon	w wyniku karbonatyzacji obumarłych szczątków roślin
2	sól kamienna	perm	
3		jura	w wyniku nagromadzenia zwierzęcych szczątków węglanowych w środowisku morskim

Rozwiązanie zadania wymagało znajomości warunków powstania złóż ważniejszych surowców mineralnych.

Prawie każdy zdający podjął próbę rozwiązania tego zadania ($p=0,44$). Najmniej kłopotu sprawiało uzupełnienie wiersza pierwszego, chociaż i tu zdarzało się, że podawano zamiast węgla kamiennego *brunatny* lub samo słowo *węgiel*, pomimo wskazania w zadaniu karbonu jako okresu powstawania surowca. Więcej trudności sprawiało zidentyfikowanie wapieni w ostatnim wierszu najczęściej mylono je z ropą naftową.

Zadanie 46. (3 pkt)

Rysunki przedstawiają wydmy paraboliczną i barchan.

- a) Wpisz pod rysunkami właściwy typ wydmy.
b) Wyjaśnij przyczyny różnego ustawienia ramion wydm w stosunku do kierunku wiatru.

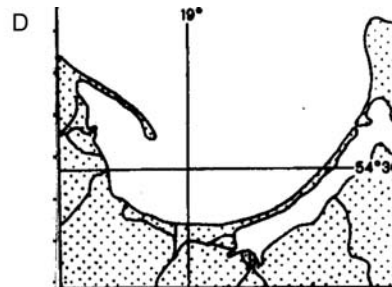
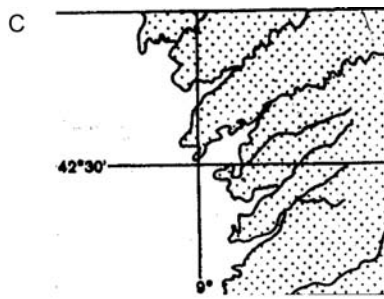
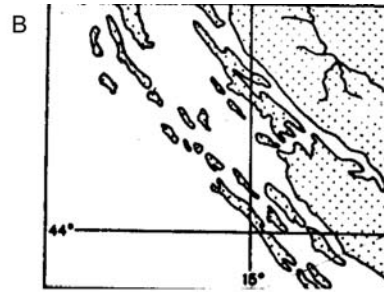
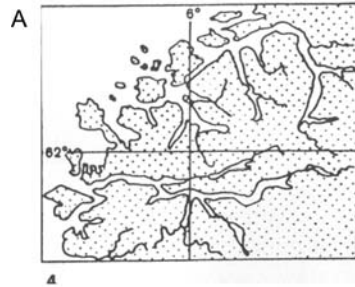
W tym zadaniu zdający winien rozpoznać na podstawie rysunku wydmy paraboliczną i barchan oraz wyjaśnić przyczynę wpływu warunków klimatycznych na odmienne ustawienie ich ramion.

To zadanie o łatwości $p=0,39$ stosunkowo dobrze różnicowało zdających. Błędy w odpowiedziach dotyczyły zarówno złych podpisów pod rysunkami, jak i wyjaśnienia przyczyn różnego zwrotu ramion wydm. W tym ostatnim przypadku najczęściej pojawiały się ogólnikowe odpowiedzi w stylu *różnice wynikają z szybkości przesuwania się piasku* lub *spowodowane jest to różną wilgotnością klimatu*.

Zadanie 47. (3 pkt)

Rysunki przedstawiają typy wybrzeży morskich.

a) Rozpoznaj i wpisz pod rysunkami nazwy typów wybrzeży.

b) Opisz genezę typu wybrzeża przedstawionego na rysunku A.

Źródło: S. Piskorz St. Zając Geografia Świat i Polski, WSiP, Warszawa 1995

W tym zadaniu należało rozpoznać przedstawione na fragmentach map typy wybrzeży i wyjaśnić genezę jednego z nich.

Za rozwiązanie tego zadania zdający otrzymali tylko $\frac{1}{4}$ możliwych do zdobycia punktów ($p=0,25$). Największe trudności sprawiało rozpoznanie wybrzeża riasowego a mierzejowo-zalewowe było nazywane deltowym. W opisie genezy wybrzeża fiordowego najczęściej podawano, że powstały przez zatopienie dolin górskich pomijając ich polodowcową genezę.

Zadanie 48. (5 pkt)

W tabeli zestawiono czynniki, procesy i formy polodowcowe. Uzupełnij tabelę, tak aby powstał ciąg przyczynowo – skutkowy.

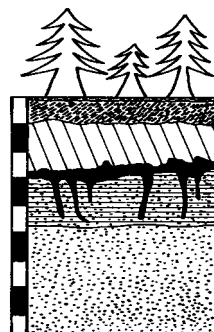
czynnik	proces	forma
		cyrk lodowcowy (kar)
wody fluwioglacjalne	erozja wzdłuż czoła lądolodu	
		sandr
		dolina U-kształtna
lądolód	akumulacja przed czołem lądolodu	

Zadaniem zdającego było utworzenie ciągu przyczynowo – skutkowego procesów rzeźbotwórczych związanych z działalnością lodowców i lądolodu.

To jedno z trudniejszych zadań w teście ($p=0,22$). Powodem błędów w rozwiązaniu był brak umiejętności rozróżniania znaczenia pojęć: czynnik, proces, forma na skutek czego mylono formy z procesami. Wiele odpowiedzi było nieprecyzyjnych np. zamiast wody fluwialne pisano *lodowiec*, zamiast lodowiec górski, *lądolód*, zamiast morena czołowa tylko *morena*.

Zadanie 49. (4 pkt)

Rysunek przedstawia profil glebowy.

- ściółka
- .....
- poziom wymywania
- poziom .....
- skała macierzysta

a) Wpisz na rysunku brakujące nazwy poziomów glebowych.

b) Podaj nazwę typu genetycznego gleby przedstawionej na profilu oraz nazwę strefy klimatycznej, w której te gleby występują.

Typ gleby (genetyczny) ....., strefa klimatyczna .....

Rozwiązanie zadania polegało na rozpoznaniu na podstawie profilu typu genetycznego gleby oraz podaniu nazwy poziomów glebowych i strefy klimatycznej, w której ta gleba występuje.

Za pełne rozwiązanie tego zadania o łatwości $p=0,54$, można było zdobyć cztery punkty. Zarówno 1,2,3 i 4 punkty uzyskały podobne grupy zdających (nieco powyżej 21%). Na ogół poprawnie wpisywano poziom wymywania, większe problemy były z podpisaniem poziomu próchnicy. W poleceniu b) większość poprawnie podawała nazwę gleby natomiast trudności pojawiały się z wpisaniem strefy klimatycznej.

Zadanie 50. (2 pkt)

Na podstawie poniższych informacji podaj nazwę pięter roślinnych występujących w Polsce:

- a) Występuje powyżej górnej granicy lasu, a poniżej hał w Tatrach: .....
- b) Występuje bezpośrednio powyżej piętra lasów mieszanych jodłowo – bukowych w Sudetach i w Tatrach.: .....
- c) Występuje powyżej piętra lasów bukowych (i zarośli olchy kosej) w Bieszczadach: .....

W tym zadaniu zdający powinien wykazać się znajomością cech pięter roślinności górskiej w Polsce.

Z rozpoznaniem pięter roślinnych zupełnie nie poradziło sobie prawie 67% zdających nie uzyskując ani jednego punktu ($p=0,22$). Najczęściej rozpoznawano piętro kosodrzewiny, natomiast najtrudniejszy do identyfikacji okazał się opis dotyczący regła górnego.

Zadanie 51. (3 pkt)

W tabeli zamieszczono dane dotyczące ludności województwa małopolskiego w roku 2000.

Liczba ludności w tysiącach	Przyrost naturalny	Saldo migracji
	w ‰	
3216	1,3	-0,5

Korzystając z danych w tabeli, wykonaj zadania. Zapisz obliczenia.

- a) Oblicz, o ile osób zwiększyła się liczba ludności województwa małopolskiego w 2000 roku w wyniku przyrostu naturalnego.
- b) Oblicz, o ile więcej osób wyjechało niż przybyło do województwa małopolskiego w 2000 roku.
- c) Oblicz przyrost rzeczywisty ludności województwa małopolskiego w roku 2000. Podaj, czy liczba mieszkańców zwiększyła się czy zmniejszyła i o ile osób.

Zadaniem zdającego było obliczenie przyrostu naturalnego, migracyjnego i rzeczywistego ludności na danym obszarze.

Było to najtrudniejsze zadanie w całym teście ($p=0,11$). Prawie 85 % zdających nie uzyskało ani jednego punktu. Najczęściej powtarzające się błędy to: złe odczytanie liczby ludności z tabeli (nie zwrócono uwagi, że wartość podana jest w tysiącach), podawanie wyniku bez obliczeń (pomimo, że polecenie tego wymagało), błędy rachunkowe w prostych obliczeniach, (pomimo możliwości używania kalkulatora), zbyt duże zaokrąglanie obliczonych wartości, zły zapis końcowego wyniku np. 2,573 zamiast 2573 osoby.

Zadanie 52. (2 pkt)

Napisz, między jakimi odmianami człowieka (wielkimi rasami) najczęściej pojawiały się konflikty w:

- a) Republice Południowej Afryki ..... i .....
b) Ameryce Północnej w początkach kolonizacji ..... i .....
c) Australii w początkach kolonizacji ..... i .....

Zadanie polegało na wskazaniu ras ludności uczestniczących w konfliktach na wskazanych obszarach.

Za to, wydawało się proste zadanie prawie połowa zdających nie otrzymała ani jednego punktu ($p=0,39$). Najwięcej trudności sprawiał punkt c) w którym wymagano znajomości rasy rdzennej ludności Australii (albo opuszczano ten punkt zadania, albo wpisywano *rasa żółta*). W Ameryce Północnej rasę żółtą często nazywano *czerwoną*.

Zadanie 53. (3 pkt)

„Struktura użytkowania ziemi na świecie ulega ciągłym zmianom” – uzasadnij to stwierdzenie, podając przykłady zmian w użytkowaniu ziemi na wskazanych obszarach.

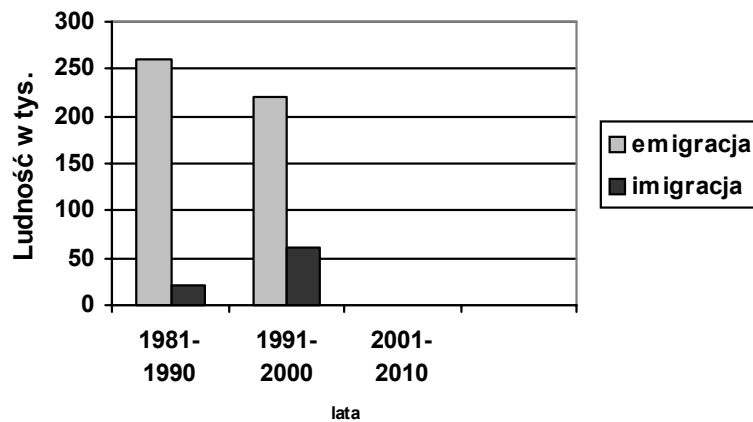
1. Amazonia .....
2. Wschodnie wybrzeże Stanów Zjednoczonych .....
3. Okolice Bełchatowa .....

Aby rozwiązać to zadanie należało podać argumenty świadczące o zmianach w użytkowaniu ziemi na wskazanych obszarach.

Niska łatwość tego zadania ($p=0,26$) wynikała z powszechnie popełnianego błędu polegającego na tym że, podawano jedynie współczesne formy użytkowania ziemi na podanych obszarach, a tymczasem, aby wykazać zmianę należało uwzględnić także poprzednią formę użytkowania ziemi.

Zadanie 54. (4 pkt)

Wykres ilustruje wielkość migracji ludności Polski w latach: 1981 – 1990 i 1991 – 2000.

Źródło: T.Michalski – E.Sołohubiak – Borchert „Geografia 1” Nowa Era 2002

Z prognoz wynika, że w najbliższych latach saldo migracji zewnętrznych będzie zbliżało się do zera.

- Uzupełnij wykres o przewidywane wartości emigracji i imigracji w latach 2001–2010.
- Podaj trzy najważniejsze argumenty, jakimi kierowali się autorzy prognozy.

W tym zadaniu sprawdzano umiejętność przedstawiania na wykresie prognozowania przebiegu i natężenia migracji ludności Polski.

Zadanie nie sprawiało większych trudności ($p=0,59$). Większość zdających poprawnie wykonała pierwszą część polecenia uzupełniając wykres. Gorzej było z argumentacją przewidywanych zmian w saldzie migracji. Często pojawiały się argumenty ogólnikowe np. *wejście Polski do UE* lub *przemiany w Polsce*.

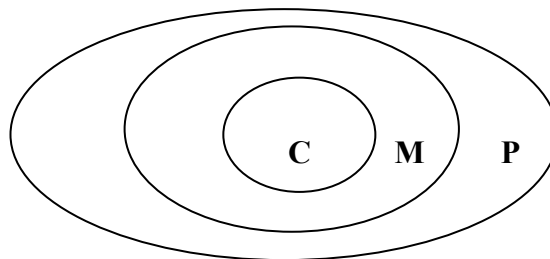
Zadanie 55. (2 pkt)

Schemat przedstawia strukturę aglomeracji miejskiej w kraju wysoko rozwiniętym.

C – centrum miasta

M – strefa mieszkaniowa – wielorodzinna

P – strefa podmiejska – zabudowa jednorodzinna

Przeprowadź analizę migracji ludności w obrębie aglomeracji. Wpisz w wykropkowane miejsca literę, oznaczającą strefę, w której obserwuje się:

- a) odpływ ludności zamożniejszej i napływ na jej miejsce ludności biednej: .....
b) napływ ludności zamożnej: .....

Zadanie zdającego było określenie kierunków migracji ludności między wskazanymi na schemacie strefami aglomeracji miejskiej.

To zadanie osiągnęło wysoki wskaźnik łatwości ($p=0,87$). Prawie 84% zdających otrzymało maksymalną ilość punktów. Nieliczne błędy wynikały raczej z nieuważnego czytania legendy schematu i wówczas wskazywano C – centrum miasta jako dzielnicę napływu ludności bogatej.

Zadanie 56. (2 pkt)

Podaj przyczyny, z powodu których w Polsce zmniejsza się w ostatnich latach liczba ludności w miastach powyżej 200 tys.

W tym zadaniu zdający powinien wykorzystać informacje i własną wiedzę do wyjaśnienia przyczyn spadku liczby ludności w wielkich miastach Polski.

Ponad połowa zdających podała więcej niż jedną poprawną przyczynę uzyskując dwa punkty. Łatwość zadania była stosunkowo wysoka $p=0,70$. Najczęściej podawanymi przyczynami były: *bezrobocie*, i *uciążliwości życia w mieście związane z większym zanieczyszczeniem środowiska*.

Zadanie 57. (4 pkt)

Sytuacja gospodarcza Polski po roku 1989 ulega zmianom.

- a) Wyjaśnij podane niżej terminy, obrazujące sytuację gospodarczą w naszym kraju po 1989 roku: restrukturyzacja przemysłu, reprivatyzacja
b) Podaj dwie pozytywne i dwie negatywne konsekwencje restrukturyzacji przemysłu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego:

Zadanie wymagało znajomości procesów gospodarczych zachodzących w Polsce pod koniec XX wieku oraz ich konsekwencji.

Za to zadanie można było zdobyć cztery punkty, osiągnęło to zaledwie 7% zdających ($p=0,48$). W pierwszej części zadania znacznie lepiej radzono sobie z wyjaśnieniem terminu restrukturyzacja, natomiast reprivatyzację mylono z prywatyzacją zapominając że, przedrostek *re-* oznacza wykonanie czegoś na nowo, ponownie. W poleceniu b) często podawano tylko po jednej konsekwencji.

Zadanie 58. (4 pkt)

Korzystając z załączonej tabeli i diagramu (zał. 2 i 2a) wykonaj zadania:

- Wyjaśnij przyczyny zmian wielkości produkcji energii elektrycznej na świecie w latach 1960-1997.
- Przeanalizuj wielkości globalne produkcji energii elektrycznej oraz jej produkcji na jednego mieszkańca w wybranych krajach. Oceń, który z tych mierników jest lepszym wskaźnikiem rozwoju gospodarczego państw. Swój wybór uzasadnij, podając przykłady.

Aby rozwiązać zadanie zdający powinien przedstawić i wyjaśnić przyczyny zmian w produkcji energii oraz ocenić wybrane wskaźniki ekonomiczne jako mierniki poziomu rozwoju gospodarczego.

Tylko 9% zdających nie uzyskało ani jednego punktu a dwa razy więcej poradziło sobie z zadaniem bezbłędnie ($p=0,55$). W poleceniu a) często zamiast wyjaśniać przyczyny opisywano tendencje zmian. Natomiast w poleceniu b) większość poprawnie oceniała, który z mierników jest korzystniejszy, ale często nie podawano uzasadnienia.

Zadanie 59. (2 pkt)

Podaj trzy przykłady zmian społeczno – gospodarczych, które niesie ze sobą duże tempo rozwoju nowoczesnych systemów łączności (Internet, telefonia bezprzewodowa).

W tym zadaniu należało podać przykłady zmian społeczno-gospodarczych wynikających z szybkiego rozwoju nowoczesnych systemów łączności.

Zadanie nie sprawiało trudności ($p=0,79$). Powszechnym mankamentem odpowiedzi była nieporadność w formułowaniu zdań, używanie potocznego języka i w większości ograniczanie się do przykładów z jednej sfery życia – kontaktów osobistych.

Zadanie 60. (2 pkt)

Według FAO jedną z przyczyn głodu i niedożywienia na świecie jest szybki wzrost liczby ludności.

- Podaj dwa regiony świata (lub kraje), w których przyczyną głodu jest wysoki przyrost naturalny.
- Napisz, dlaczego tak trudno zlikwidować przyczyny głodu i niedożywienia na świecie.

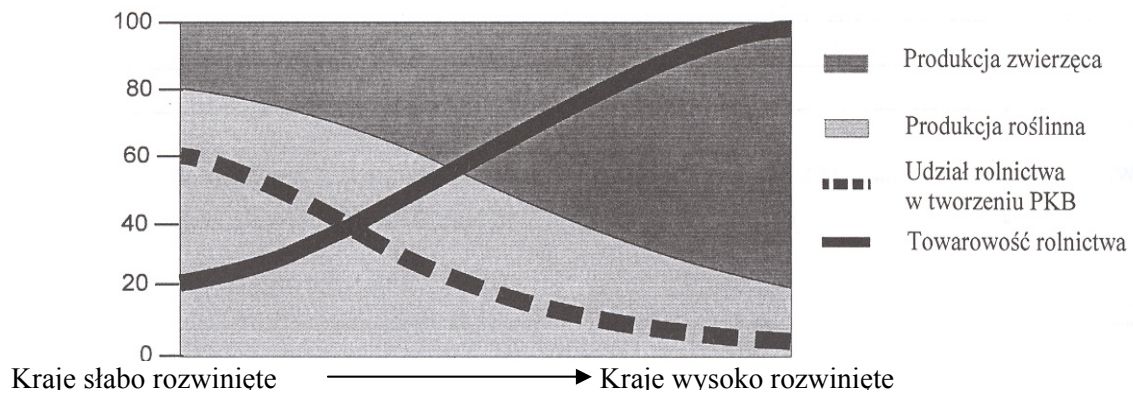
Odpowiedź polegała na podaniu przykładów regionów świata, w których przyrost naturalny jest przyczyną głodu i niedożywienia oraz podaniu propozycji rozwiązania tego problemu.

To zadanie również nie okazało się zbyt trudne i ponad połowa zdających uzyskała dwa punkty ($p=0,72$). Błędy w rozwiązaniach najczęściej polegały na podawaniu zamiast regionów lub krajów (jak zapisano w poleceniu) całych kontynentów np. *Afryka*. Bardzo często jako kraj o dużym przyroście naturalnym podawano Chiny.

Zadanie 61. (4 pkt)

Na podstawie zamieszczonego poniżej wykresu wykonaj polecenia:

Zmiany strukturalne zachodzące w rolnictwie wraz z rozwojem gospodarczym
%

- a) Zapisz cztery zmiany strukturalne, dotyczące rolnictwa, które zachodzą wraz z rozwojem gospodarczym.
- b) Podaj przyczyny zmian towarowości rolnictwa i jego udziału w tworzeniu PKB związanych ze wzrostem rozwoju gospodarczego kraju.

W tym zadaniu należało określić na podstawie wykresu zmiany strukturalne zachodzące w rolnictwie wraz z rozwojem gospodarczym oraz podać przyczyny tych zmian.

Większość zdających wykazała się umiejętnością interpretacji wykresu. Jednak duża grupa zamiast podawać np. *udział produkcji roślinnej maleje* pisała *produkcja roślinna maleje* nie zauważając, że na osi pionowej wykresu są wartości procentowe a w tytule „zmiany strukturalne...”. Niektórzy wskutek nieuważnego czytania polecenia zamiast zmian strukturalnych zapisywali ich wyjaśnienie. Łatwość całego zadania $p=0,61$.

Zadanie 62. (3 pkt)

Na podstawie danych zawartych w poniższej tabeli wykonaj zadania.

Eksport i import w mld dolarów USA w 2000 r.

Kraj	Import	Eksport	Bilans handlu
Niemcy	500,9	549,7	+ 48,8
Japonia	379,7	479,3	
Polska	48,9	31,7	
Turcja	54,5	27,8	-26,7

Źródło: Mały rocznik statystyczny Polski 2002, GUS, Warszawa 2002

a) Oblicz bilans handlu zagranicznego Polski i Japonii i wpisz te wartości do tabeli.

b) Porównaj bilans handlowy Niemiec i Turcji i oceń, który z nich jest korzystniejszy dla gospodarki kraju. Odpowiedź uzasadnij.

Aby rozwiązać zadanie zdający powinien obliczyć bilans handlu zagranicznego wskazanych państw i ocenić jego wpływ na ich rozwój gospodarczy.	Z rozwiązaniem zadania na ogół radzono sobie dobrze ($p=0,78$). Zdający w większości poprawnie obliczali bilans handlowy. Mankamentem w niektórych odpowiedziach było to, że wynik podawano jako wartość bezwzględną, np. dla Polski zamiast (-17,2) podawano 17,2. W poleceniu b) większość prawidłowo oceniała bilans handlu zagranicznego ale nie wszyscy potrafili uzasadnić, dlaczego jest korzystniejszy dla Niemiec.
--	---

Zadanie 63. (4 pkt)

Zapisz w tabeli pozytywne i negatywne skutki następujących zjawisk społeczno – gospodarczych współczesnego świata.

WZROST INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH	
Skutki pozytywne	Skutki negatywne
a)	a) .....
b)	b) .....
KONSUMPCYJNY STYL ŻYCIA	
Skutki pozytywne	Skutki negatywne
a)	a) .....
b)	b) .....

Zdający powinien wskazać pozytywne i negatywne skutki podanych zjawisk społeczno – gospodarczych współczesnego świata.

Za rozwiązanie tego zadania porównywalne grupy zdających otrzymały odpowiednio 1, 2, 3 i punkty. A ogólna łatwość zadania to $p=0,56$. Mało było ciekawych oryginalnych odpowiedzi, na ogół powtarzano obiegowe opinie i gólnikowe stwierdzenia. Znaczna część zdających nie rozumiała określenia *konsumpcyjny styl życia* utożsamiając go z dżiwianiem.

Zadanie 64. (5 pkt)

Poniższa tabela prezentuje średnią długość życia kobiet i mężczyzn w wybranych krajach.

Kraje	Średnia długość życia mężczyzn	Średnia długość życia kobiet
Indie	57,7	58,1
Japonia	77,2	83,8
Niemcy	74,0	80,3
Polska	68,9	77,3
Rosja	61,1	72,9
Szwecja	76,7	81,8

Źródło: *Świat w liczbach*, WSiP, Warszawa 1999

a) Porównaj dane i zapisz wnioski dotyczące:

1. Długości życia Polaków i długości życia ludności w innych krajach:
2. Długości życia kobiet i mężczyzn w Polsce:

b) Sformułuj prawidłowość występującą między długością życia a poziomem gospodarczym kraju:

c) Podaj dwie propozycje działań zmierzających do przedłużenia życia ludności w Polsce:

Zadanie sprawdzało czy zdający potrafi formułować wnioski na podstawie danych statystycznych.

To wysoko punktowane zadanie bezbłędnie rozwiązała połowa zdających ($p=0,84$). Najczęściej powtarzającymi się błędami były:

- w poleceniu 1. ograniczenie się tylko do porównania Polski z KWR pomijając kraje słabiej rozwinięte także prezentowane w tabeli.
- w poleceniu 3. niekiedy zamiast sformułowania prawidłowości cytowano wartości liczbowe z tabeli.

Zadanie 65. (2 pkt)

Spośród niżej wymienionych działań człowieka podkreśl cztery, które **nie służą** racjonalnej gospodarce zasobami środowiska przyrodniczego:

- A. Wycinanie lasów równikowych.
- B. Wyrzucanie śmieci do lasu.
- C. Segregacja odpadów.
- D. Przeznaczanie żyznych gleb pod budownictwo.
- E. Nadmierne stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.
- F. Wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii.
- G. Budowa oczyszczalni ścieków.
- H. Rekultywacja terenów zdewastowanych przez przemysł.
- I. Tworzenie parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Prawidłowa odpowiedź polegała na wskazaniu spośród podanych przykładów racjonalnych działań w zakresie gospodarowania zasobami przyrodniczymi.

To jedno z dwóch najłatwiejszych zadań w teście ($p=0,95$) bezbłędnie rozwiązało ponad 90% zdających. Wielu wskutek nieuwagi przy czytaniu polecenia wybierali działania, które *służą* racjonalnej gospodarce zasobami środowiska przyrodniczego zamiast tych, które *nie służą*, pomimo, że w poleceniu zapisano to pogrubioną czcionką.

Zadanie 66. (2 pkt)

Podaj nazwę parku narodowego w Polsce, który jest obiektem wpisanym na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Nazwa parku narodowego: .....

Napisz, jaka jest przyczyna uznania tego parku za obiekt przyrodniczy Dziedzictwa Światowego

Zadanie wymagało wykazania się znajomością walorów jednego z parków narodowych w Polsce.

Tego, wydawało się prostego zdania, nie rozwiązała ponad połowa zdających ($p=0,37$). Znaczna część tych, którzy prawidłowo wskazali Białowiecki Park Narodowy miała trudność w podaniu przyczyn uznania go za obiekt chroniony UNESCO. Pośród błędnie wskazanych parków najczęściej pojawiał się Tatrzański Park Narodowy.

Zadanie 67. (3 pkt)

Przeczytaj uważnie zamieszczony poniżej fragment artykułu „Raport o stanie Ziemi” i na jego podstawie wykonaj zadania:

Zaporowa gigantomania

... Wielkie zapory ..... zakłócają migracje ryb, a spiętrzone wody zatapiają cenne zabytki kultury. W 1950 roku na świecie istniało 5 000 wielkich (o wysokości ponad 15 metrów) tam. Do roku 2000 ich liczba wzrosła do 45 000. Znaczący to, że codziennie oddano do użytku 2 zapory – w tym jedną na terenie Chin. Budowa wysokiej na 185 metrów i długiej na 2 km Zapory Trzech Przełomów na rzece Jangcy (ukończenie budowy planuje się na rok 2009) prawdopodobnie będzie wymagać przesiedlenia 2 mln ludzi, a tafla jeziora przykryje około 97 000 ha gruntów ornych. Rio Grande, przeegradzana tamami w ubiegłym roku wyschła przed ujściem ... .

Źródło: National Geographic Polska, Nr 12 (39) grudzień 2002.

- a) Wskaż po dwa negatywne skutki, jakie niesie za sobą budowa tam zaporowych dla środowiska przyrodniczego i dla gospodarki człowieka.
– dla środowiska przyrodniczego:
– dla gospodarki człowieka:
- b) Wymień, inny niż wymienione w artykule, negatywny skutek budowy jezior zaporowych:

Zdający na podstawie tekstu źródłowego i własnych wiadomości powinien podać przykłady niekorzystnych zmian w środowisku wywołanych budową sztucznych zbiorników wodnych.

Zadanie wymagało uważnego przeczytania tekstu i sformułowania odpowiedzi. Prawie wszyscy podjęli próbę jego rozwiązania (p=0,74). Znaczna część odpowiedzi to zapisy wiernie przepisane z tekstu. W podpunkcie b) w wyniku nieuważnego czytania polecenia lub tekstu często wpisywano skutki podane w tekście. Niektórzy nieuważnie czytając polecenie mylili skutki przyrodnicze z gospodarczymi.

Zadanie 68. (1 pkt)

Z podanego niżej zestawienia działań podkreśl trzy, które służą zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych do atmosfery:

- A. Wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii.
- B. Wzrost wykorzystania energii jądrowej w produkcji energii elektrycznej.
- C. Wzrost zużycia węgla kamiennego i brunatnego na świecie w produkcji energii elektrycznej.
- D. Budowa elektrowni wodnych.
- E. Rozpowszechnienie alternatywnych źródeł energii służących do napędu środków transportu.

Rozwiązanie zadania polegało na wskazaniu najistotniejszych działań służących zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Było to najłatwiejsze zadanie w teście ($p=0,96$). Trzy spośród czterech poprawnych odpowiedzi wskazało 96% zdających.

Zadanie 69. (2 pkt)

Wyjaśnij wpływ pasatów i Zachodnioaustralijskiego prądu morskiego na występowanie wielkich obszarów pustynnych i częste występowanie suszy w Australii.

Wpływ pasatów .....

Wpływ prądu morskiego .....

W tym zadaniu zdający powinien wykazać się znajomością wpływu wskazanych czynników przyrodniczych na częste występowanie obszarów suchych w Australii.

Wielu zdających nie podejmowało próby rozwiązania tego zadania. Prawie połowa nie otrzymała ani jednego punktu ($p=0,36$). Więcej trudności pojawiało się przy wyjaśnieniu wpływu pasatów. Zamiast wyjaśnienia wpływu podawano cechy pasatów, często takie, które nie mają bezpośredniego wpływu na ilość opadów np. *susze występują ponieważ pasaty wieją z północy na południe*. W przypadku prądów morskich błędnie określano termikę prądu Zachodnioaustralijskiego podając, że jest to prąd ciepły.

Zadanie 70. (4 pkt)

Dokonaj analizy mapy, przedstawiającej występowanie powodzi w Polsce (zał. 3).

- a) Sformułuj spostrzeżenia dotyczące rozmieszczenia powodzi w Polsce (wg typów zaznaczonych na mapie).
- b) Wyjaśnij, czym są spowodowane powodzie w Polsce, uwzględniając ich typy oraz miesiące ich najczęstszego występowania.

Zdający na podstawie mapy tematycznej formułował wnioski dotyczące rozmieszczenia i przyczyn występowania różnych typów powodzi w Polsce.

To zadanie okazało się trudne ($p=0,33$). Wiele odpowiedzi było podawanych „z pamięci” nie odnosząc się do materiału źródłowego. W poleceniu a) rozmieszczenie powodzi podawano z pominięciem typów powodzi, do których odwoływało się polecenie i materiał źródłowy. Podobnie wyjaśniając przyczyny powodzi podawano odpowiedzi ogólnikowe nie zwracając uwagi na drugą część polecenia.

Zadanie 71. (4 pkt)

Mapa (zał. 4) przedstawia obszary ekologicznego zagrożenia w Polsce.

Dla każdego z niżej podanych obszarów podaj przyczynę degradacji środowiska przyrodniczego (gałąź gospodarki, obiekt przemysłowy lub inną przyczynę):

- bełchatowski:
- tarnobrzeski:
- legnicko- głogowski:
- krakowski:

Rozwiązanie zadania polegało na podaniu przyczyn degradacji środowiska przyrodniczego we wskazanych na mapie Polski obszarach klęsk ekologicznych.

Za rozwiązanie tego zadania zdający uzyskali ponad połowę możliwych do zdobycia punktów ($p=0,52$). Większość błędów wynikała z dużej ogólnikowości odpowiedzi np. jako przyczynę degradacji środowiska na danym obszarze podawano *przemysł* lub *duża ilość fabryk*. Najwięcej trudności sprawiały okręgi tarnobrzeski i legnicko-głogowski.